

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta filozofická

ČÍTANKA STAROSLOVĚNSKÝCH TEXTŮ SE SLOVNÍČKEM

Josef Kurz, Luboš Řeháček, Radoslav Večerka

Státní pedagogické nakladatelství Praha

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta filozofická

ČÍTANKA STAROSLOVĚNSKÝCH TEXTŮ SE SLOVNÍČKEM

Josef Kurz, Luboš Řeháček, Radoslav Večerka

1980

Státní pedagogické nakladatelství Praha

A) Ukázky ve znění normalizovaném

Ukázky ve znění normalizovaném jsou podány cyrilicí, ale s jednotnou úpravou pravopisu. Po stránce grafické je provedeno rozepsání zkratk, dále jsou vypuštěny nadřádkové značky kromě znaků pro měkkost, místo omegy (Ѡ) je užito jen О, místo několikerého ѣ je užito jen Ѣ ; konečně je upravena interpunkce podle smyslu. Po stránce jazykové je restituován původní stav tvarů a hlásek, zejména nejsou vypouštěny ani vokalizovány ani asimilovány jery, nosovky jsou v původní podobě a na náležitých místech, slabiky nejsou stahovány, koncovky jsou pravidelné apod. Před jotací však zde píšeme - Ѣ - místo - Ѣ - a ve skupinách -tr Ѣ t-, -tr Ѣ t-, -tl Ѣ t-, -tl Ѣ t- rozlišujeme psaní s měkkým nebo s tvrdým jerem podle původního znění.

1. Evangelium podle Lukáše XIV, 16 - 24

16. ЧЛОВѢКЪ ЕТЕРЪ СЪТВОРИ ВЕЧЕРНЪ ВЕЛЬНЪ. И
ВЪЗЪВЪА МЪНОГЪИ. 17. И ПОСЛА РАБЪИ СВОѦ ВЪ ГО-
ДИНЪ ВЕЧЕРНЪ. РЕЧЕ ЗЪВАНЪИМЪ. ГРАДЪТЕ. ЯКО
ОУЖЕ ГОТОВА СЪТЪ ВЪСѦ. 18. И НАЧАСА ВЪ КОУ-
ПѢ ОТЪЗРИЦАТИ СѦ ВЪСИ. ПРЪВЪИИ РЕЧЕ КЪМОУ.
СЕЛО КУПИХЪ. ИМАМЪ НЪЖДЪ ИЗИТИ. И ВИДѢ-
ТИ КЪ. МОЛЪ ТА. ИМѢИ МА ОТЪРЕЧЕНА. 19. И
ДРОУГЪИИ РЕЧЕ КЪМОУ. СЪПРЪЖЪ ВОЛОВЪНЪИХЪ
КУПИХЪ ПѦТЬ. И ГРАДЪ ИСКОУСИТЪ ИХЪ. МОЛЪ
ТА. ИМѢИ МА ОТЪРЕКЪША СѦ. 20. И ДРОУГЪИИ РЕ-
ЧЕ. ЖЕНЪ ПОУАСЪ. И СЕГО РАДИ НЕ МОГЪ ПРИ-

ИТИ · 21. И ПРИШЪДЪ РАБЪ ПОВѢДА ГОСПОДИ -
НОУ СВОЕМОУ · ТОГДА РАЗГНѢВАВЪ СЯ ГОСПОДИ -
НЪ ДОМОУ · РЕЧЕ РАБОУ СВОЕМОУ · ИЗИДИ НА
РАСПЯТНА И СТЫГНЪ ГРАДА · И НИШТАНА И
БѢДЫНЪНА · И ХРОМЪНА И СЛѢПЪНА ВЗВЕДИ СѢ -
МО · 22. И РЕЧЕ РАБЪ · ГОСПОДИ · БЪІСТЪ КЕЖЕ
ПОВЕЛѢ · И КШТЕ МѢСТО КЕСТЪ · 23. И РЕЧЕ ГО -
СПОДЬ РАБОУ · ИЗИДИ НА ПЪТИ И ХАЛЖЪІ · И ОУ -
БѢДИ ВЪНИТИ · ДА НАПЛЪНИТЪ СЯ ДОМЪ МОИ ·
24. ГЛАГОЛѢ БО ВАМЪ · ЯКО НИКЪДИНЪЖЕ МЪЖЪ
ТѢХЪ ЗЪВАНЪІИХЪ НЕ ВЪКОУСИТЪ МОЕНА ВЕЧЕРНА ·

Srov. také ukázkou č.25. /týž text z evangeliáře Ostromirova/.

2. Život Konstantinův, kapitola XIV /úryvek/

РОСТИСЛАВЪ БО · МОРАВЪСКЪІИ КЪНАЗЪ · БОГОМЪ ОУ -
СТІМЪ · СЪВѢТЪ СЪТВОРИ СЪ КЪНАЗІИ СВОИМИ И
СЪ МОРАВЛЯНЪІ · И ПОСЛА КЪ ЦѢСАРЮ МИХАИЛОУ ·
ГЛАГОЛѢ : ЛЮДЬМЪ НАШИМЪ ПОГАНЬСТВА СЯ ОТЪВРѢ -
ГЪШЕМЪ И ПО ХРИСТЪНАНЬСКЪІИ СЯ ЗАКОНЪ ДРЪЖА -
ШТЕМЪ · ОУЧИТЕЛѢ НЕ ИМАМЪ ТАКОГО · ИЖЕ НЪІ БИ
ВЪ СВОИ ЯЗЫКЪ ІСТЪНЪ ВѢРЪ ХРИСТЪНАНЬСКЪІИ СЪ -
КАЗАЛЪ · ДА СЯ БЪ І ИНЪІ СТРАНЪІ · ТОГО ЗЪРА -
ШТА · ПОДОБИЛЪІ НАМЪ · ТО ПОСЛА НЪІ · ВЛАДЪІКО ·
ЕПИСКОУПЪ И ОУЧИТЕЛѢ ТАКЪ · ОТЪ ВАСЪ БО НА

ВЪСА СТРАНЪИ ВСЕГДА ДОБРЪИ ЗАКОНЪ ИСХОДИТЪ.
СЗБЪРАВЪ ЖЕ СЗБОРЪ ЦЪСАРЪ . ПРИЗВА КОНСТАН-
ТИНА ФИЛОСОФА . И СЗТВОРИ И СЛЪШАТИ РЪЧЬ
СЪЖ . И РЕЧЕ : ФИЛОСОФЕ ВЪМЪ ТА ТРОУДЪНЪ
СЖШТЬ . НЪ ПОТРЕБА КЕСТЪ ТЕБѢ ТАМО ИТИ . СЕ-
НА БО РЪЧИ НЕ МОЖЕТЪ ИНЪ НИКЪТОЖЕ ИСПРАВИ-
ТИ НАКОЖЕ ТЪИ .

В/ Ukázky ve znění nenormalizovaném

а/ Texty hlaholské v cyrilské transkripci

3. Z kodexu Zografského /vydal Vatroslav Jagić,

Quattuor evangeliorum codex glagoliticus, olim Zographensis,
nunc Petropolitanus, Berolini 1879/; Lukáš X, 30 - 35

30. ЧКЪ ЁТЕРЪ СЪХОЖДАШЕ . ОТЪ ЛМА ВЪ
ЕРИХЪ . Ї ВЪ РАЗБОІНИКЪИ ВЪПАДЕ . ЇЖЕ Ї СВЛЪКЪШЕ
І . Ї ТЪВЪИ ВЪЗЛОЖЪШЕ ОТИДОША . Ї ОСТАВЪШЕ Ї ЁЛЪ
ЖИВЪ СЖШТЬ . 31. ПО ПРИКЛЮЧАЮ ЖЕ Ї ЕРЪИ ЁТЕРЪ .
СЪХОЖДАШЕ ПЪТЪМЪ ТЪМЪ . Ї ВИДѢВЪ І МИМО ІДЕ .
32. ТАКОЖДЕ ЖЕ Ї ЛЕЎѢИТЪ . БЪІВЪ НА ТОМЪ МѢСТѢ .
ПРИШЪДЪ . Ї ВИДѢВЪ І МИМО ІДЕ . 33. САМАРѢНИНЪ
ЖЕ ЁТЕРЪ ГРАДЪИ . ПРИДЕ НАДЪ НЪ . Ї ВИДѢВЪ І
МИЛОСРЪДОВА . 34. Ї ПРИСТЪПЪ ОБАЗА СТРОУПЪИ
ЕГО . ВЪЗЛИВАНА МАСЛО Ї ВИНО . ВЪСАЖДЪ ЖЕ І НА

СВОІ СКОТЪ · ПРИВЕДЕ ЖЕ І ВЪ ГОСТИНИЦѢ · І ПРИЛЕ-
ЖА ЕМЬ · 35. І НА ОУТРѢѢ ІШѢДЪ · ІЗЪМЪ ДѢВА ПѢ-
НАЗА ДАСТЪ ГОСТИННИКОУ · І РЕЧЕ ЕМОУ · ПРИЛЕЖИ
ЕМЬ · І ЕЖЕ ѦШТЕ ПРИИЖДИВЕШИ · ѦЗЪ ЕГДА ВЪЗВРА-
ШТѢ СѦ ВЪЗДАМЬ ТИ ·

Srov. také ukázku č.10 /týž text z kodexu Assemanova/.

4. Z kodexu Zografského, Lukáš XV, 11 - 32

11. ЧѢЗЪ ѢТЕРЪ ІМѢ ДЪВА СѢА · 12. І РЕЧЕ МЪ-
НИ СѢЗЪ ЕЮ¹ ОЦЮ ОЧЕ ДАЖДЬ МИ · ДОСТОІНЖѢ
ЧАСТЬ · ІМѢНЬ · І РАЗДѢЛИ ІМА ІМѢНЬ · 13. І НЕ
ПО МНОЗѢХЪ ДНѢХЪ · СЪВЪРАВЪ · ВСЕ МЪНИ СѢЗЪ ·
ЌТИДЕ НА СТРАНѢ ДАЛЕЧЕ · І ТОУ РАСТОЧИ І-
МѢНЬ СВОЕ ЖИВЪІ БЛАДЪНО · 14. ІЖДИВЪШЮ ЖЕ Е-
МОУ² ВЪСѢ · ВЪІСТЪ ГЛАДЬ КРѢПЪКЪ НА СТРАНѢ ТОІ ·
І ТЪ НАЧАТЪ³ ЛИШИТИ СѦ · 15. І ШѢДЪ ПРИЛѢ-
ПИ СѦ ЕДИНОМЪ · ОТЪ ЖИТЕЛЪ ТОѦ СТРАНЫ · І
ПОСЪЛА І НА СЕЛА СВОѢ · ПАСТЪ СВИНИ · 16. І
ЖЕЛАѦШЕ НАСЪІТИТИ СѦ · ОТЪ РОЖЬЦЪ ѦЖЕ ѢДѢХЪ
СВИНИ · І НИКЪТОЖЕ ДѢШЕ МОУ · 17. ВЪ СЕБѢ ЖЕ
ПРИШѢДЪ РЕЧЕ · КОЛИКОУ НАІМѢНИКЪ⁴ ОЦА МОЕГО ІЗЪ
ВЪІВѢЖТЪ ХЛѢБИ · АЗЪ ЖЕ СЪДЕ ГЛАДОМЪ ГЪІБѢЖ
18. ВЪСТАВЪ ІДѢ КЪ ОЦЮ МОЕМОУ · І РЕКѢ ЕМОУ ·
ѠЧЕ СЪГРѢШИХЪ НА НѢО І ПРѢДЪ ТОВОМЪ · 19. Ю-

же нѣсмь достоїнъ · на рѣшати са снъ твои · сз-
твори ма · ꙗко єдино҃го отъ наїмьникъ твоихъ ·
20. і възставъ іде къ оцю своему · еште же є-
моу далече сѣшю⁵ · оузырѣ і оць его · і милъ
емоу бѣ · і текъ нападе на взиѣ его · і обло-
бѣза і · 21. рече же емоу снъ · оць · сзгрѣшихъ
на нбо і прѣдъ тобою · юже нѣсмь достоїнъ
на рѣшати са снъ твои · сзтвори ма · ꙗко єдино-
го отъ наїмьникъ твоихъ · 22. рече же оць къ
рабѣмъ своимъ · скоро ізнесѣте одеждѣ прѣвѣ ·
і облачѣте і · і дадите прѣстень на рѣчѣ его · і
сапогы на нозѣ · 23. і привѣдѣше тельць оупитѣ-
нъ · заколѣте · і ѣдѣше да веселимъ са · 24. ꙗко
снъ мой съ · мрзѣвъ бѣ і оживе · ізгѣбѣвъ бѣ і
обрѣте са · і начаша веселити са · 25. бѣ же
снъ его старѣ на селѣ · і ꙗко градъ приближи
са къ домоу · і слыша пѣниѣ і лики · 26. і при-
зѣвавъ єдино҃го отъ рабъ · възпрашаѣше і · чѣто
оубо си сѣ⁶шъ · 27. онъ же рече емоу · братъ твои
приде і заклѣ оць твои · тельць оупитѣнъ · ꙗко
сздѣва і приѣ⁷тъ · 28. разгнѣва же са · і не хотѣше
вънити · оць же его ішѣдъ мо⁸лѣѣше і · 29. онъ же
отвѣштавъ рече оцю своему · се колико лѣтъ
работѣхъ тебѣ · і николиже заповѣди твоѣ не

ПРѢСТЯПИХЪ · І МЫНѢ НИКОЛИЖЕ НЕ ДАЛЪ ЕСИ КОЗЬ -
 ЛАТЕ · ДА СЪ ДРОУГЪІ МОЇМИ ВЪЗВЕСЕЛИЛЪ СЯ БИМЬ ·
 30. ЕГДА ЖЕ СѢНЪ ТВОИ · ІЗЪДЪІ ТВОЕ ІМѢНЬЕ · СЪ
 ЛЮБОВѢЦАМИ · ПРИДЕ · І ЗАКЛА ЕМОУ ТЕЛЕЦЬ ПИ-
 ТОМЪІ · 31. ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ ЕМОУ ЧАДО · ТЪІ ВСЕГДА
 СЪ МНОЖЬ ЕСИ · І ВЪСѢ МОѢ ТВОѢ СЯТЪ · 32. ВЪЗ-
 ВЕСЕЛИТИ ЖЕ СЯ І ВЪЗДРАДОВАТИ ПОДОБАШЕ · Ъ-
 КО ВРАТРЪ ТВОИ СЪ · МРЪТВЪ БѢ І ОЖИВЕ · ІЗГЪІ-
 БЛЪ БѢ І ОБРѢТЕ СЯ ·

/ Viz tutéž ukázkú ze Saviny knihy zde dále v č.17./

¹ МЫНИ ЕЮ - menší z nich, mladší z nich, ЕЮ - gen. parti-
 tivní; - ² ИЖДИВЪШЮ ЕМОУ - datív absolutní; ³ - НАЧАТЪ -
 3.os. sg. aor.; - ⁴ НАИМЪНИКЪ genitiv partitivní; - ⁵ ЕМОУ
 СЯШТЮ datív absolutní; - ⁶ СИ - nom. pl. n. /toto, tyto
 věci/; - ⁷ ПРИНЪТЪ - 3. os. sg. aor.; - ⁸ ВЪСѢ МОѢ - nom.
 pl. n. /všecko mé/.

5. Z kodexu Zografského, Matouš VII, 24-27

/s variantami/

24. ВЪСѢКЪ ОУБО ІЖЕ СЛЪІШИТЪ СЛОВЕСА МОѢ СИ ¹ ·
 І СЪТВОРИТЪ Ъ · ОУПОДОБЛЪИ ² И МЯЖЮ ³ МЯДРОУ ·
 ІЖЬ ⁴ СЪЗДА ХРАМИНЬ ⁵ СВОЮ НА КАМЕНЕ · 25. І

СЗНИДЖ ДЗЖДИ І ПРИДЖ⁶ РѢКЗИ · І ВЪЗВѢАША
 ВѢТРИ · І НАПАДЖ⁷ НА ХРАМИНЖ ТЖ⁸ · І НЕ ПА-
 ДЕ СА · ОСНОВАНА БО БѢ НА КАМЕНИ⁹ · 26. І
 ВСѢКЗ СЛЗИШАИ¹⁰ СЛОВЕСА МОѢ СИ · І НЕ ТВО-
 РА ІХЗ¹¹ · ОУПОДОВИТЗ СА МЖЖЮ БОУЮ¹² · ІЖЬ¹³
 СЗЗДА ХРАМИНЖ СВОЖ НА ПѢСЦѢ · 27. І СЗНИДЕ
 ДЗЖДЬ І ПРИДЖ¹⁴ РѢКЗИ · І ВЪЗВѢАША ВѢТРИ · І ОПЬ-
 РѢША СА ХРАМИНѢ ТОИ¹⁵ · І ПАДЕ СА · І БѢ РАЗДРОУ-
 ШЕНИЕ¹⁶ ЕЯ ВЕЛИЕ¹⁷ СѢЛО ·

¹МИ СЛОВЕСА Sav. ²ЕГО Sav. ³МЖЖЮ Mar, МЖЖЕВИ Sav.
⁴ІЖЕ ostatní kodexy. ⁵ХРАМЗ Sav. ⁶ПРИДОША Ostr.
⁷НАПАДОША Ostr. ⁸І ПОТЗКЖ СА ХРАМИНѢ ТОИ Sav.
⁹НА КАМЕНЕ ostatní kodexy. ¹⁰ІЖЕ СЛЗИШИТЗ Ass. ¹¹НЕ
 ТВОРАИ ИХЗ Mar, І НЕ ТВОРИТЗ ІХ Ass. ¹²МЖЖЖ
 БОУЖ Mar, МЖЖЕВИ БОУЮ Sav, МЖЖОУ БОУЖ Ostr.
¹³ІЖЕ ostatní kodexy. ¹⁴ПРИДОША Ostr. ¹⁵ПОТЗКЖ СА
 ХРАМИНѢ ТОИ Sav. ¹⁶РАЗОРЕНИЕ Sav. ¹⁷ВЕЛИКО Ostr.

6. Z kodexu Zografského, Lukáš XV, 3-7

/s variantami/

3. Рече же кз нимз притзчж гла · 4. кзи чкз отз
 васз · імзи сзто ѡвьць · І погоубль єдинж отз

НИХЪ · НЕ ѠСТАВИТЪ ЛИ ДЕВАТИ ДЕСАТЪ · І ДЕВАТЬ¹
 ВЪ ПОУСТЫИИ · І ИДЕТЪ В СЛѢДЪ ПОГЪІБЪШАЯ · ДОИДЕ-
 же ѠБРАШТЕТЪ Я · 5. І ОБРѢТЬ Я ВЪЗЛАГАЕТЪ² НА
 РАМѢ СВОИ · РАДОУЯ СЯ · 6. І ПРИШЕДЪ ВЪ ДОМЪ СВОИ ·
 СЪЗЫВАЕТЪ³ ДРУГЪІ · І СЪСѢДЪІ · ГЛА ІМЪ · РАДОУЙТЕ
 СЯ СЪ МНОЮ · ЪКО ОБРѢТЪ ОВЪЦЪ МОЮ ПОГЪІБЪШЮ ·
 7. ГЛАЖЕ ВАМЪ · ЪКО ТАКО РАДОСТЬ БЪДЕТЪ НА НСЕ ·
 Ѡ ЕДИНОМЪ ГРѢШНИЦѢ КАЖШТИ СЯ · НЕЖЕ · О ПТЪ⁴
 І О ДЕВАТИ ПРАВЪДНИКЪ⁵ · ІЖЕ НЕ ТРѢБОУЮТЪ ПО-
 КАНИѢ⁶ ·

¹ ДЕВАТИ Mar. ² ВЪЗЛАГАЕТЪ Mar. ³ СЪЗЫВАЕТЪ Mar.
⁴ ДЕВАТИ ДЕСАТЪ Mar. ⁵ ПРАВЪДНИЦѢХЪ Mar.
⁶ ПОКАНИѢ Mar.

7. Z kodexu Mariánského /vydal Vatroslav Jagić,

Quattuor evangeliorum versionis palaeoslovenicae codex Marianus
 glagoliticus, Berolini - SPeterburg 1883/, Marek VI, 17 - 29

17. ТЪ БО ИРОДЪ ПОСЛАВЪ ЯТЪ ИОНА · І СВЪЗА И
 ВЪ ТЕМЪНИЦИ · ІРОДИДЪІ РАДИ ЖЕНЪІ ФИЛИПА БРА-
 ТРА СВОЕГО · ЪКО ОЖЕНИ СЯ ЕЮ · 18. ГЛАШЕ БО
 ИОНЪ ИРОДОВИ · НЕ ДОСТОИТЪ ТЕБѢ ИМѢТИ ЖЕНЪІ

ФИЛИПА БРАТРА СВОЕГО · 19. ИРОДИ́ ЖЕ ГНѢВАШЕ СЯ
НА НЬ · І ХОТѢШЕ И ОУБИТИ И НЕ МОЖАШЕ ·
20. ИРОДЗ БО БОѢШЕ СЯ ИОНА · ВѢДЗІ И МЖЖА
ПРАВЕДНА И СѢ · И ХРАНѢШЕ И · І ПОСЛОУШАНА
ЕГО МЗНОГО ТВОРѢШЕ · І ВЗ СЛАСТЬ ЕГО ПОСЛОУ-
ШАШЕ · 21. І ПРИКЛОУЧЬШЮ СЯ ДЬНИ ПОТРЕБЗНОУ ·
ЕГДА ИРОДЗ РОЖДЗСТВОУ СВОЕМОУ ВЕЧЕРѢ ТВОРѢ-
ШЕ КЗНАСЕМЗ СВОИМЗ И ТЗІСЖШТЬНИКОМЗ · І СТАРѢ-
ИШИНАМЗ ГАЛИЛЕИСКАМЗ · 22. И ВЗШЕДЗШИ ДЗШТЕРИ
ЕЯ ИРОДИѢДѢ · І ПЛАСАВЗШИ И ОУГОЖДЗШИ ИРОДО-
ВИ · І ВЗЗЛЕЖАШТИИМЗ СЗ НИМЗ · РЕЧЕ ЦСРЬ ДѢВИ-
ЦИ ПРОСИ ОУ МЕНЕ ЕМОУЖЕ АШТЕ ХОЩЕШИ И ДАМЗ
ТИ · 23. І КЛАТЗ СЯ ЕИ · ЪКО ЕГОЖЕ АШТЕ ПРОСИШИ
ДАМЬ ТИ · ДО ПОЛЗ ЦСРСТВИѢ МОЕГО · 24. ОНА ЖЕ
ИШЕДЗШИ РЕЧЕ КЗ МАТЕРИ СВОЕИ · ЧЕСО ПРОШЖ · ОНА
ЖЕ РЕЧЕ ГЛАВЗІ ИОНА КРѢСТИТЕЛѢ · 25. І ВЗШЕДЗШИ
АБИЕ СЗ ТЗШТАНИЕМЪ КЗ ЦСРЮ · ПРОСИ ГЛѢШТИ
ХОЩЖ ДА ДАСИ МИ · ОТЗ НЕГО НА БЛЮДѢ ГЛАВЖ
ИОНА КРѢСТИТЕЛѢ · 26. І ПРИСКРЗБЕНЗ БЗІСТЗ
ЦСРЬ ЗА КЛАТВЗІ · И ВЗЗЛЕЖАЩИИХЪ СЗ НИМЗ ·
НЕ ВЗСХОТѢ ОТЗРЕЩИ СЯ ЕИ · 27. І АБИЕ ПОСЗЛА-
ВЗ ЦСРЬ ВОИНА · ПОВЕЛѢ ПРИНЕСТИ ГЛАВЖ Е(ГО)
28. ОНЪ ЖЕ ШЕДЗ ОУСѢКНЖ И ВЪ [ВЪ] ТЕМ(Ь)НИЦИ ·

І ПРІНЕСЕ ГЛАВЖ ЕГО НА МИСѢ И ДАСТЗ Ж ДѢ-
ВИЦИ · І ДѢВИЦА ДАСТЗ Ж МАТЕРИ СВОЕЙ · 29. И
СЛЗІШДВЗШЕ ОУЧЕНИЦИ ЕГО ВЪЗАСА ТРОУПЗ ЕГО · И
ПОЛОЖИША И ВЪ ГРОБѢ ·

8. Z kodexu Mariánského, Lukáš XII, 16 - 20

/s variantami/

16. ЧѢКОУ ЕДИНОМОУ¹ БОГАТОУ ОГОБЬСИ² СЯ НИ -
ВА · 17. І МЗІШЛѢШЕ³ ВЪ СЕБѢ ГЛА · ЧТО СЪТВО-
РЖ · ЪКО НЕ · ИМАМЪ КЪДЕ СЪВРАТИ... ПЛОДЪ
МОИХЪ · 18. І РЕЧЕ СЕ СЪТВОРЖ РАЗОРЖ ЖИТЬ-
НИЦА МОЯ И БОЛЬША СЪЗИЖДЖ · І СЪБЕРЖ ТОУ
ВЪСѢ ЖИТА МОѢ И ДОБРО⁴ МОЕ 19. И РЕКЖ ДѢШИ
МОЕЙ⁵ · ДѢШЕ ИМАШИ МЪНОГО ДОБРО ЛЕЖАШТЕ НА
ЛѢТА МЪНОГА · ПОЧИВАИ ЪЖДЪ ПИИ ВЕСЕЛИ СЯ ·
20. РЕЧЕ ЖЕ ЕМОУ БѢ · БЕЗОУМЬНѢ⁶ ВЪ СЯЖ НОЩЬ
ДѢШ ТВОИХЪ ИСТАБѢЖТЪ⁷ ОТЪ ТЕБЕ · А ЪЖЕ ОУ-
ГОТОВА КОМОУ БѢДЖТЪ ·

¹ ЕТЕРОУ Ass Zogr, НѢКОЕМУ Ostr. ² ОУГОБЬЗИ
ostatní kodexy. ³ ПОМЗІШЛѢШЕ Sav. ⁴ ДОБРОЕ

Ass Sav, БЛАГАНА МОИ⁵ Ostr. СВОЕИ Sav. ⁶БЕ -
ЗОУМЬЛЮ Sav. ⁷ВЪЗЕМЛѢТЪ Sav.

9. Z kodexu Assemanova /vydal Jos. Kurz, Evangeliář Asse-
manův, díl II., Praha 1955/, Lukáš VIII, 5 - 8.

5. ИЗИДЕ СѢИИ СѢАТЪ СѢМЕНЕ СВОЕГО . И ЕГ-
ДА ЖЕ СѢАШЕ Е . ОВО ПАДЕ ПРИ ПЯТИ И ПОПЬРАНО
БЫСТЬ . И ПТИЦА НБСНЗИИА ПОЗОБАША Е . 6. А ДРОУ-
ГОЕ ПАДЕ НА КАМЕНИ . И ПРОЗАБЪ ОУСЪШЕ . ЗАНЕ
НЕ ИМѢАШЕ ВЛАГЪ : 7. А ДРОУГОЕ ПАДЕ ПО СРѢДѢ
ТРЪНИИ . И ВЪЗРАСТЕ ТРЪНИЕ И ПОДАВИ Е . 8. А ДРОУ-
ГОЕ ПАДЕ НА ЗЕМІ ДОБРѢ . И ПРОЗАБЪ СЪТВОРИ
ПЛОДЪ СЪТОРИЦЕИ .

10. Z kodexu Assemanova, Lukáš X, 30 - 35 /list rukopisu
59a - 59c; s variantami/

30. ЧѢ ЕТЕРЪ¹ СЪХОЖДАШЕ О ЕРСМА ВЪ ЕРИХЪ
И ВЪ РАЗБОЙНИКЪИ ВЪПАДЕ . ИЖЕ И СЪВЪЗЪШЕ
И И БЪЗЪИ ВЪЗЛОЖЪШЕ НА НЬ . ОТИДѢ² ОСТА-
ВЪШЕ И ЕЛѢ ЖИВА³ . 31. ПО ПРИКЛЮЧАЮ ЖЕ .

ЙЄРЄЙ ЄТЕРЗ¹ · СЗХОЖДААШЕ ПЖТЕМЬ ТѢМЗ · И ВИ ·
 ДѢВЗ Й МИМО ЙДЕ · 32. ТАКОЖДЕ Й ЛЕВѢИТЗ · БЗІВЗ
 НА ТОМЪЖДЕ МѢСТѢ · ПРИШЕДЗ Й ВІДѢВЗ Й МИМО
 ИДЕ · 33. САМАРѢНІ² ЖЕ ЄТЕРЗ⁴ ГРЯДЗІ · Й⁵ ПРІДЕ
 НАДЬ НЬ · Й ВИДѢВЪ И МСРДОВА · 34. Й ПРІСТЖ ·
 ПЛѢ⁶ ОБАЗА СТРОУПЗІ⁷ ЁГО · ВЗЗЛІВАНА ОЛѢИ⁸ · Й
 ВІНО · ВЗСАЖДЗ ЖЕ И НА СВОЙ СКОТЗ · ПРИВЕДЕ Й
 ВЗ ГОСТИНЬНИЦЖ⁹ · Й ПРІЛЕЖА ЁМЗ · 35. Й НА ОУ ·
 ТРІА ЙШЕДЗ · ВЪЗЕМЗ ДЗВА ПѢНАСА¹⁰ · ДАСТЗ ГОСТИ ·
 ННІКОУ · Й РЕЧЕ ЁМОУ ПРИЛЕЖІ ЁМЗ · Й ЁЖЕ АШТЕ
 ПРІЙЖДІВЕШИ · АЗЬ ЁГДА БЗЗВРАШТЖ СА ВЗЗДАМЗТІ

¹ ЄДИНЗ Mar Sav, НѢКЗІИ Ostr. ² ОТИДОША І Zogr,
 bez Ostr. ³ ЖІВЗ СЖШТЬ Zogr Mar, ЖІВОГО СЖЩА
 Ostr. ⁴ ЄДИНЗ Mar, НѢКЗІИ Ostr. ⁵ Není v ostatních ko-
 dexech. ⁶ ПРИСТЖПЬ Mar Sav. ⁷ НАЗВЗІ Sav. ⁸ МАСЛО Zogr,
 ЄЛЕИ Ostr. ⁹ ГОСПОДЖ Sav. ¹⁰ СЗРЄБРЬНИКА Ostr.

11. Z žaltáře Sinajského /vydal S. Sever'janov, СИНАЙ-
 ская псалтырь, глаголический памятник XI века, Петроград 1922/
žalm 21, 13 - 18

13. ѠБІДЖ МНА ТЄЛЗЦІ МНОЇ: ЮНЗЦІ ТОУЧЗНІ

ОДРЪЖАША МЯ: 14. ОТВРЪСА НА МЯ ОУСТА
СВОЕ ЪКО ЛЕВЪ ВЪСХЪШТАЯ І РІКАЯ: 15. ЪКО
ВОДА ИЗЛІХЪ СЯ И РАЗІДЪ СЯ КОСТИ МОЯ: ВЪІСТЪ
СРЪДЦЕ МОЕ ЪКО ВОСКЪ ТАЯ ПОСРЪДЪ ЧРЪВА
МОЕГО: - 16. ИСЪШЕ ЪКО СКЪДЕЛЪ КРЪПОСТЬ МОЕ: .
И ЯЗЫКЪ МОИ ПРИЛЪПЕ ГРЪТАНИ МОИМЪ: . И ВЪ ПРЪСТЪ
СЪМЪРТИ СЪВЕДЕ МЯ: 17. ЪКО ОБІДЪ МЯ ПЪСИ МНОСИ: .
И СЪНЕМЪ ЗЪЛОБІВЪИХЪ ОСЪДЕ МЯ: ПРИГВОЗДИША
НОСЪ МОИ І РЪЦЪ МОИ: . 18. И ЧИСЯ ВЪСЯ КОСТИ МОЯ: -

12. Z žaltáře Sinajského, žalm 106, 19 - 24

19. И ВЪЗЪВЪАША КЪ ГЮ ЕГДА ВЪСТЪЖИША: И ОТЪ
БѢДЪ ІХЪ ИЗБАВИ Я: 20. ПОСЛА СЛОВО СВОЕ І ИС-
ЦѢЛІ Я: І ИЗБАВИ Я ОТЪ ПАГОУБИ ІХЪ: 21. ДА
ИСПОВѢДЪАТЪ СЯ ГЮ МИЛОСТИ ЕГО: И ЧЮДЕСА ЕГО
СНѢМЪ ЧЛѢЧЕМЪ: . 22. И ПОЖЪРЪТЪ ЕМОУ ЖРЪТВЪ
ХВАЛЪ¹: І ИСПОВѢДЪАТЪ ДѢЛА ЕГО ВЪ РАДОСТИ:
23. СЪХОДЪЩЕИ ВЪ МОРЕ ВЪ КОРАБЛИХЪ: ТВОРЪ-
ЩЕИ ДѢЛАНЬЕ ВЪ ВОДАХЪ МНОГАХЪ: 24. ТИ ВИ-
ДѢША ДѢЛА ГНѢ: И ЧЮДЕСА ЕГО ВЪ ТЪЖБИНѢ

¹ místo хвалѣ.

13. Z Euchologia Sinajského /vydal R.Nahtigal, Euchologium Sinaiticum, starocerkvenoslovanski glagolski spomenik, II. del, Ljubljana 1942/, list 19^a22-19^b13

ЧИ БЗІВѦ · АЩЕ КЛЮЧИ СѦ · СКВРЗНЗНОУ · ЛИ НЕЧИСТОУ · ВЗПАСТИ ВЪ ВИНѦ · ЛИ ВЪ МАСЛО · ЛИ ВЪ ИНОЕТЕРО КОЕ · ПОДОБАЕТЪ ЖЕ ВЗПАДЪШЕЕ НЕЧИСТОЕ · ИЗЪАТИ АБИЕ · І ИЗВРѢШТИ Є ВОЗЪ · І ИНЪ СЗСЖДЪ ЧИСТЪ ОМЗІТИ · ВЪНЖТРЪЖДОУ И ВЪНѢЖДОУ · И ПОТОМЪ ВЪЛѢЕТЪ ВОДЪІ МАЛО · ВЪ ЖТРЬ ѠТЪ СТЪІХЪ · БГОДВЛЕНЕИ · ТВОРА ЕЖ КРЪСТЪІ В · И ПОТОМЪ ПРѢЛѢЕТЪ ВИНѦ · ЛИ МАСЛО · ЕЖЕ АЩЕ БЖДЕТЪ · ѠТЪ ОСКВРЗНЕНАДО СЗСЖДА · ВЪ ЧИСТЪ · И ПРИНОСИТЪ Б СВѢЩИ · И КАДИТЪ ИЕРѢИ · ТВОРА МѠТВЖ СИЖ ·

14. Z rukopisu Clozova

/vydal A.Dostál, Clozianus, staroslověnský hlaholský sborník tridentský a innsbrucký, Praha 1959/, ze začátku homilie Jana Zlatoustého na Květnou neděli, I^a 25 - 38

СЗ ЧЬСТЫЖ І ОТРОКЪІ НАМЪ Д(АД)ІТЕ І МЪІ СЗ НИ-
МИ ВЗСПОЕМЪ НОВЪІМЪ ЯЗЫКОМЪ ПѢСНЪ ЕВАН-
ГѢЛСКЪЖ (БОГОНА)ОУЧЕНОУЖ БОДОУГОД(Ъ)НЖ І ТИ

НАМЪ ЗАЧНѢТЪ І ТИ ПРОГЛАСАТЪ НОВОЖ ПѢСНЬ .
 ЕИЖЕ Я ГѢ НАОУЧИЛЪ ЕСТЪ СІ БО ЕСТЪ ДЪНІ СЕМОУ
 ЧЕСТ(Ь) . ІНОГДА БО СΥΜΕΟΝЪ СЗРѢТЕ $\overline{\chi\alpha}$. І НА РЖКОУ
 ПРИНѢТЪ ПРѢВѢЧНАГО $\overline{\beta\alpha}$. ЪКО МЛАДѢНЬЦ(Ь) . І $\overline{\beta\alpha}$
 БЛАГОСЛОВИ СТАРЦЬ . ДЪНЕСЬ ЖЕ ВЪ СТАРЦИХЪ МѢСТО .
 НЕСЪМЪСЛЪНЪИХЪ ОТРОЦИ СЗРѢТЖ СПѢТЕЛѢ . ЪКО СΥΜΕ-
 ΟΝЪ . І ВѢТВѢЕ ПОСТИЛАША . І ЪКО $\overline{\beta\alpha}$ БЛГСВИША СЯ -
 ДАШТАГО НА ЖРѢБАТЕ ЪКО І НА ПРѢСТОЛѢ ХЕРОУВІМЬ-
 ЦѢМЬ .

/Podobné čtení se nachází v kodexu Supraslském /srov. zde dále ukázkou č.22/; překlad ukázky z Cloziana podal A.Dostál v edici památky, 120 - 121./

15. Z rukopisu Clozova, úryvek z homilie

Jana Chrysostoma /list z rukopisu 4b38 - 5a9, s variantami ze Supr/

І ПОСЛОУШАІ ЧЗТО СТВОРІ . ВЪ ТО ВРѢМА ПРѢДАНЬ-
 Ю¹ . ЕГДА ПРІДЖ² НА НЬ . СЪ ОРЖЖІ³ И ДРЪКОЛЬМИ .
 СВѢШТА І СВѢТИЛЬНИКЪИ ИМѢШТЕ . ГЛА⁴ КОГО ІШТЕ -
 ТЕ . І НЕ ЗНАХЖ⁵ ЕГОЖЕ⁶ ХОТѢАХЖ ІАТІ . ТОЛЬМИ .
 ІЮДА НЕ МОЖАШЕ ЕГО ПРѢДАТИ . АШТЕ НЕ БІ САМЪ
 ХОТѢЛЪ . І ТОГО НЕ МОЖАШЕ ЗЪРѢТИ . ЕГОЖЕ ХО -

ТѢДШЕ ПРѢДАТИ · І БО СВѢТИЛЬНИКОМЪ СЖШТЕМЪ ·
І СВѢШТАМЪ ТОЛИКАМЪ · СЕ⁷ БО СКАЗАНА ЕВАНГЕ-
ЛИСТЪ РЕЧЕ · ЪКО СВѢТИЛЬНИКЪ СВѢШТА НОШАХЪ ·
І ТАКО ЕГО НЕ ОБРѢТААХЪ ·

¹ ВЪ НѢЖЕ СА ПРѢДА Supr. ² ПРИДОША Supr.
³ ДРѢВЕСЪІ Supr. ⁴ РЕЧЕ ІМЪ Supr. ⁵ НЕ ВѢДѢША
Supr. ⁶ КОГО Supr. ⁷ ТО Supr.

16. Z Kyjevských listů /vydal Vatroslav Jagić, Glagoliti-
ca, Vídeň 1890; srov. též M. Weingart - Jos. Kurz , Texty ke stu-
diu jazyka a písemnictví staroslověnského, Praha 1949, 114 - 13
kde je otištěn nově s originálními snímky srovnaný text spolu
s latinskou předlohou/; fol 1^v, 2^r.

fol. 1^v ВЪ ИВѢДЬНЬ КЛИМЕНТА

Na 23. den, Klimenta.

1. ВЪ ЛЖЕ НЗИ · ЛѢТА ОГРѢДЖЦѢ
 БЛАЖЕНАГО КЛИМЕНТА МЖ-
 ЧЕНИКА ТВОЕГО І ПАПЕЖА
 ЧЬСТЫХЪ ВЕСЕЛИШІ: ПОДА-
 ЗЪ МИЛОСТИВЪІ · ДА ЕГОЖЕ
 ЧЬСТЬ ЧЬСТИМЪ · СИЛОМЪ
 ОУБО МЖЧЕНИѢ ЕГО НАСЛѢДОУЕ-
 МЪ :: ГМЪ :: НАДЪ ОПЛАТМЪ

1. Bože, jenž nás, když
 přejde rok, těšíš svátkem
 svého mučedníka a papeže
 blaženého Klimenta, dej nám
 milostivě, abychom také si-
 lou mučednickou následova-
 li toho, jehož svátek ctí-
 me.

Skrze pána.

2. ^{PRINCESEN INA}РОВАНИА ГІ ПРИНЕСЕНІА
^{SV}СВЯТІ · І ХОДАТАНЦЮ
 БЛАЖЕНОУМОУ КЛИМЕНТОУ
 МЖЧЕНИКОУ ТВОЕМОУ · СІМЪ
 НЗИ ОТЪ ГРѢХЪ СКВРНОСТИ
 НАШІХЪ ОЧИСТИ: ГМЪ:

Nad hostií.

2. Dary, pane, přinesené
 posvěť a za prostřednictví
 blaženého Klimenta, mučed-
 níka svého, pro ně nás
 očisti od našich poskvrn
 hříchů.

Skrze pána.

^{PRINCESEN INA}ПРЕФАЦИѢ: ДО ВѢЧНЫІ БЖЕ
^{SV}СВЯТЫХЪ КЛИМЕНТА ЗАКО-
^{SV}ННИКА І МЖЧЕНИКА ЧЬСІ
^{SV}ЧЬСТІАЦЕ · ЛЖЕ ОУТѢЖЕ БЗИ-

Preface, do "věčný bože".

3. Ctného Klimenta kněze
 a mučedníka svátek světíce,
 jemuž se podařilo býti bla-
 ženého apoštola tvého

ΤΙ ΒΛΑЖЕΝΟΥΜΟΥ ΑΠΌΣΤΟ-
ΛΟΥ ΤΒΟΕΜΟΥ ΠΕΤΡΟΥ · ΒΖ, Ϊ-
ΝΟΚΟСТΙ ΠΟΔΡΟΥΓΖ · ΒΖ, ΙΣΠΟ-
fol 2° ΒΒΔΙ ΟΥЧЕНИКΖ · ΒΖ ЧЬСТΙ ΝΑ-
МЪСТЫНІКΖ · ΒΖ МЖЧЕНИИ НА-
СЛЪДЫНІКΖ : ХМЪ ГМЪ НАШМЪ :

Petra ve vyhnanství
druhem, ve vyznání
učedníkem, ve cti ná-
stupcem, v mučení násle-
dovníkem.

Skrze Krista pána našeho.

ΠΟ ΒΖСЖДѢ : . . :

Po přijímání.

4. ТЪЛЕСЕ СΒΙΑΤΑГО Ι ΠΡЪДΡΑ-
ГЗИѦ КРЪВЕ НАПΛΥΝΕΝΙ ΒΖ-
ЛИТІѢ ПРОСІМЪ ГІ. БЖЕ НАШЪ:
ДА ΕЖЕ ΜΙΛΟСТΙΒΑѢ ΟΒѢЦѢ-
ΝІѢ ΝΟСІМЪ · ΡѢСΝΟΤΙΒΥΝΑѢ
ΙΖΔΡѢШΕΝІѢ ΟΒΥΜΕΜЪ : ГМЪ . :

4. Svatého těla a předrahé
krve naplnění obětí, prosím
pane bože náš, abychom to,
co nosíme jako milostivé
sliby, přijali jako oprav-
dové vykoupení. Skrze pána.

ΒΖ ΤΖΕ ΔΥΝЬ ΦΕΛΙCITЗИ :

Na týž den Felicity.

5. ΠΟΔΆΖЬ ΝΑΜЪ ΠΡΟCΙМЪ ΤΗ
Β΢ΕΜΟΓΥΙ ΒЖЕ · ΒΛΑЖΕΝΖΙ-
Ѧ ΡΑΔΙ ΜЖЧЕНИЦІѦ ΤΒΟΕѦ
ΦΕΛΙCITЗИ ΒΖΚΟΥΠΥΝЖЖ
ΜΟΛΙΤΒЖ : Ι ΤΟѦΖΕ ΡΑΔΙ
ΖΑШЧІΤΙ ΝΖИ : ГМЪ : ΝΔΖ ΟΠΛ

5. Popřej nám, prosíme
tě, všemohoucí bože, pro
blahoslavenou mučednici
svou Felicitu vyslyšení
společné modlitby a pro ni
ochraňuj nás. Skrze pána.

Nad hostií

6. НА СЛОУЖЬБѢЗИ ЛЮДИ ТВОИХЪ
 МИЛОСТИНѢ ПРИЗЪРІ · І ...
 СЕ НЪИ ЧЪСТЫНѢ СВЯТЫХЪ ЧЪ-
 СТІМЪ: СЪТВОРІ НЪИ РАДО-
 СТЪНЪИ · ВЪ ВѢЧНѢМЪ ЖИВОТѢ)

6. Na oběti lidí tvých
 laskavě pohlédni, a jako
 my uctíváme svatě, učiň,
 abychom se radovali v ži-
 votě věčném.

b/ Texty cyrilské

17. Ze Saviny knihy /vydal V. Ščepkin, Саввина книга,
 Санкт-Петербург 1903/, Lukáš XV, 11 - 32.

11. ЧЛКЪ ЁДИНЬ ИМѢ ВЪ СНА · 12. І РЕЧЕ МЪНИИ СНА ЁЮ
 ОЦЮ ОЧЕ · ДАЖДЬ МИ ДОСТОИНЪНЪ ЧАСТЬ ІМѢНИА · І
 РАЗДѢЛИ ІМА ІМѢНІЕ · 13. І НЕ ПО МНОЗѢХЪ ДНѢХЪ ·
 СЪБЪРАВЪ ВСЕ МЪНИИ СНА ОТИДЕ НА СТРАНѢ ДАЛЕ-
 ЧЕ · І ТОУ СЪІ РАСТОЧИ ІМѢНІЕ СВОЕ ЖИВЪІ БЛАЖ-
 ДНО · 14. ІЖДИВЪШЮ ЖЕ ЁМОУ ВСЕ · БЪІСТЪ ГЛАДЪ
 КРѢПЪКЪ НА СТРАНѢ ТОІ · І ТЪ НАЧАТЪ ЛИШАТИ
 СА · 15. І ПРИШЪДЪ ПРИЛѢПИ СА · ЁДИНОМЪ ОТЪ
 ЖИТЕЛЬ ТОА СТРАНЪІ · І ПОСЪЛА І НА СЕЛО СВО-
 Е ПАС(С)ТЪ СВИНИ · 16. І ЖАДАШЕ НАСЪІТИТИ СА ·
 ОТЪ РОЖЬЦЪ АЖЕ ЪДѢХЪ СВИНИА · І НИКТОЖЕ НЕ
 ДАШАШЕ ЁМУ · 17. ПОМЪІСЛИВЪ ЖЕ В СЕБѢ РЕЧЕ · КОЛИ-
 КО НАІМЪНИКЪ ОУ ОЦА МОЕГО І ІЗЪЗІВАЮТЪ ХЛѢБИ ·
 АЪЖЕ СЪДЕ ГЛАДОМЪ ІЗЪЗІБАЮ · 18. ВЪСТАВЪ

ИДЖ КЗ ОЦЮ МОЕМОУ · И РЕКЖ ЕМОУ ОЧЕ · СЗГРѢ -
ШИХЗ НА НГО И ПРѢДЗ ТОБОЖ · 19. ЮЖЕ НѢСМЬ
ДОСТОИНЗ НАРЕШИ СА СЊЗ ТВОИ · СТВОРИ МА НАКО
ЕДИНОГО ОТЗ НАИМЬНИКЗ ТВОИХЗ · 20. И ВЗСТАВЗ
ИДЕ КЗ ОЦЮ СВОЕМОУ · ЕЩЕ ЖЕ ЕМОУ ДАЛЕЧЕ СЖ -
ЩЮ · ОУЗЬРѢ И ОЦЬ ЕГО · И МИЛЗ ЕМОУ ВЗІСТЗ ·
И ТЕКЗ НАПАДЕ НА ВЗІИЖ ЕГО · И ОБ(Л)ОБЗІЗА І ·
21. РЕЧЕ ЖЕ ЕМУ СЊЗ · ОЧЕ СЗГРѢШИХЗ НА НБО
И ПРѢДЗ ТОБОЖ · И НѢСМЬ ДОСТОИНЗ НАРЕ(ЧЕ)ШИ
СА СЊЗ ТВОИ СТВОРИ МА НАКО ЕДИНОГО ОТЗ НА -
ИМЬНИКЗ ТВОИХЗ · 22. РЕЧЕ ЖЕ ОЦЬ КЗ РАБОМЗ СВО -
ИМЗ · СКОРО ИЗНЕСѢТЕ ОДЕЖДЖ ПРѢВЖЖ · И ОБЛѢ -
ЦѢТЕ І · И ДАДИТЕ ПРѢСТЕНЬ НА РЖКЖ ЕГО · И
САПОГЗ НА ПОЗѢ · 23. И ПРИВЕДЗШЕ ТЕЛЬЦЬ ОУ -
ПИТѢНЗИ ЗАКОЛѢТЕ · И НАДЗШЕ ДА ВЕСЕЛИМЗ СА ·
24. НАКО СЊЗ СЬ МЬРЬТВЗ БѢ И ОЖИВЕ · ПОГЗІБЛЗ
БѢ И ОБРѢТЕ СА · И НАЧАША ВЕСЕЛИТИ СА · 25. БѢ
ЖЕ СЊЗ ЕГО СТАРѢИ НА СЕЛѢ И НАКО ИДЗИ ПРИ -
БЛИЖИ СА КЗ ДОМОУ · ОУСЛЗИША ПѢНИИ И ЛИКЗИ ·
26. И ПРИЗВВВЗ ЕДИНОГО РАБА ВЗПРАШАШЕ ЧТО
УГО СЕ ЕСТЗ · 27. ОНЗ ЖЕ РЕЧЕ ЕМОУ · БРАТЗ ТВОИ
ПРИДЕ · И ЗАКЛА ОЦЬ ТВОИ ТЕЛЬЦЬ ОУПИТѢНЗИ ·
НАКО СЗДРАВА И ПРИАТЗ · 28. РАЗГНѢВВВЖ ЖЕ СА
И НЕ ХОТѢШЕ ВЪНИТИ · ОЦЬ ЖЕ ЕГО ИШЗДЗ МОЛѢШЕ І ·

29. ОНЪ ЖЕ ОТЗВѢЩАВЪ Рече ОЦЮ СВОЕМОУ · СЕ КОЛИКО
 ЛѢТЪ РАБОТАХЪ ТЕБѢ · И НИКОЛИЖЕ ЗАПОВѢДИ ТВОЕА
 НЕ ПРѢСТѢПИХЪ · И МНѢ НИКОЛИЖЕ НЕ ДАЛЪ ЕСИ
 КОЗЪЛАТЕ · ДА СЪ ДРОУГЪИ МОИМИ ВЪЗВЕСЕЛИЛЪ СЯ БѢ-
 ХЪ · 30. ЕГДА ЖЕ СНЪ СЪ · ЙЗБѢДИ ТВОЕ ИМѢНИЕ СЪ
 ЛЮБОДѢЦАМИ ПРИДЕ · ЗАКЛА ЁМОУ ТЕЛЬЦЬ ОУ[ВИ]ПИТЬ-
 НЪИ · 31. ОНЪ ЖЕ Рече ЕМУ ЧАДО · ТЪИ ВСЕГДА СЪ
 МНОЖЬ ЕСИ · И ВСА МОЯ ТВОЯ СЯТЪ · 32. ВЪЗВЕСЕЛИТИ
 ЖЕ СЯ · И ВЪЗДРАДОВАТИ ПОДОБАШЕ · ЯКО БРАТ ТВОИ
 СЪ · МРЪТВЪ БѢ Й ОЖИВЕ · ПОГИБЛЪ И ОБРѢТЕ СЯ :

/Srovnej s touto ukázkou ukázkou stejného obsahu z kodexu
 Zografského, uvedenou zde výše na str.6./

18. Ze Saviny knihy, Lukáš VIII, 13 - 15; XII, 21; VII, 1 - 4

/str. rukopisu 49b; s variantami/

13. А ЕЖЕ НА КАМЕНЕ¹ СИ СЯТЪ · ЙЖЕ ЕГДА ОУСЛЫШАТЪ
 СЛОВО · СЪ РАДОСТИЖ ПРИЕМЛЯТЪ Е · Й СИ КОРЕНЕ
 НЕ ЙМЯТЪ · ЙЖЕ ВЪ ЧАСТЬ² ВЪРОУЖАТЪ³ · Й ВЪ ЧАСТЬ²
 НАПАСТИ ОТСѢЖАЮТЪ · 14. А ПАДЪШЕЕ ВЪ ТРЪНИИ СЕ⁴
 СЯТЪ · СЛЫШЕИ⁵ ОТСѢЖАЮТЪ ПЕЧАЛИ БОГАТСТВОМЪ Й СЛАСТЬ-
 МИ ЖИТИЙСКЪИМИ ПОТАПЛѢЮТЪ СЯ⁵ · А НЕ ДО КОНЬ-

ЧА⁶ ПЛОДА ТВОРАТЪ · 15. А ЁЖЕ НА ДОБРѢ ЗЕМИ⁷.
СЕ⁴ СЯТЪ ЁЖЕ ДОБРОМЪ СРДЦЕМЪ Й БЛГОМЪ · СЛЗІ-
ШАТЪ СЛОВО Й ХРАНАТЪ⁸ Ё · Й ПЛОДЪ ТВОРАТЪ
ВЪ ТРЪПѢНИИ · 21. СЕ⁹ ГЛА ВЪЗГЛАСИ · ІМѢАІ ОУШИ
СЛЗІШАТИ¹⁰ ДА СЛЗІШИТЪ —

∴ СЖ^В Ё¹¹ ЕВА^Г Ѡ^Т ЛОУ^К · —

ВЪ ОНО · 1. ВЪНИДЕ ІСЪ ВЪ КАПЕРНАУОУМЪ · 2. СЪТЪ-
НИКОУ ЖЕ ЁДИНОМОУ¹² РАБЪ БОЛА ОУМИРАШЕ · ЙЖЕ
БѢ ЧЗСТЫНЪ ЁМОУ · 3. СЛЗІШАВЪ ЖЕ ІСА ПОСЛА КЪ
НЕМОУ СТАРЬЦА ІЮДЕІСКЪІ · МОЛА СА ДА ПРИШДЪ
СПЕТЪ РАБА ЁГО · 4. ОНИ ЖЕ ШДЪШЕ КЪ ІСОВИ МО-
ЛѢХЪ¹³ І

¹ КАМЕНИ Mar Ass Ostr, КАМЕНИИ Zogr. ² ВРѢМА ostatní
kodexy. ³ ВѢРЖ ЕМЛѢТЪ ostatní kodexy. ⁴ СНИ Zogr
Mar Ass, СИ Ostr. ⁵⁻⁵ І ОТЪ ПЕЧАЛИ · І БОГАТЪСТВА ·
І СЛАСТЬМИ ЖИТИЙСКЪІМИ · ХОДАШЕ ПОДАВЛѢЖТЪ
СА Zogr. ОТЪ Б(Г)АТЪСТВИѢ И СЛАСТЬМИ ЖИТЕИ-
СКЪІИМИ ХОДАШЕ ПОДАВЛѢЖТЪ СА Mar, ѠТЪ ПЕ-
ЧАЛИЙ БОГАТЪСТВА · Й СЛАСТИ ЖИТИЙСКЪІИ
ХОДАШЕ · ПОДАВЛѢЖТЪ СА Ass, ОТЪ ПЕЧАЛИ И
БОГАТЪСТВИИ И СЛАСТЬМИ ЖИТИЙСКЪІИ ХОДА-

ѿ ПОДАВЛѢЖТЬ СѦ Ostr. ⁶ sic; ВРЗХА
 ostatní kodexy. ⁷ ЗЕМІ Ass, Ostr. ⁸ ДРЗЖАТЗ
 ostatní kodexy. ⁹ СИ Mar Ass Ostr. ¹⁰ sic;
 СЛЗИШАТИ Ass Ostr. ¹¹ Ē = 5, Ass Ā = 5. ¹² ЄТЕ -
 РОУ Zogr, Mar, ЕДЕРΟΥ Ass, НѢКОЕМУ Ostr.
¹³ МОЛѢХЖ ostatní kodexy.

19. Z kodexu Supraslského /vydal S. Sever'janov,

Супрасльская рукопись, СПб 1904);

úryvek ze Života Řehoře Velikého, str. 119.26 - 121.5

ТЗ ЖЕ БЛАЖЕНЗІ ТРИГОРІЙ · ЁГДА СѢДѢШЕ ВЗ
 ХЗІЗИНѢ СВОЁЙ · Й ПИСАШЕ · ПРИДЕ КЗ НѢМОУ
 МАЛОМОШТЗ · МОЛА И Й ГЛАГОЛА · ПОМИЛОУЙ
 МА РАБЕ БѢ ВЗІШѢНАГО · ЯКО СТАРѢЙШИНА БѢХЗ
 КОРАБНИКОМЗ · Й ЙСТОПИХОМЗ СѦ Й ПОГОУБИ-
 ХОМЗ МНОГО ЙМѢНИЁ · Й СВОЁ Й СТОУЖДЕ ·
 ЛЮБОНИШТИЙ ЖЕ Й ПО ЙСТИНѢ РАБЗ ХРИСТО-
 СОВЗ · ПРИЗЗВАВЗ СЛОУГЖ СВОЁГО ГЛАГОЛА
 ЁМОУ · БРАТЕ ШЕДЗ ДАЖДЗ СЕМОУ ꙗ̑ ЗЛАТИЦЗ ·
 БРАТЗ ЖЕ ШЕДЗ СЗТВОРИ ЯКОЖЕ ПОВЕЛѢ ЁМОУ
 РАБЗ БОЖИЙ ТРИГОРІЙ · И ДАСТЗ МАЛОМОШТИ
 ꙗ̑ ЗЛАТИЦЗ · Й ОТИДЕ · ПАКЗІ ОУГО МАЛО

ПРѢМОУДИВЪ ВЪ ТЪЖДЕ ДЕНЬ · ПРИДЕ ТЪЖДЕ МАЛОМО-
ШТЪ КЪ БЛАЖЕНОУОУМОУ ГРИГОРОУ ГЛАГОЛА · ПОМИ-
ЛОУИ МА РАБЕ БѢ ВЪШЬНАГО ЪАКО МНОГО ПОГОУ-
БИХЪ · А МАЛО МИ ЪСИ ДАЛЪ · БЛАЖЕНІИ ЖЕ ПРИЗЪ-
ВАВЪ СЛОУГЖ СВОЕГО ГЛАГОЛА ЪМОУ · ИДИ БРАТЕ
ДАЖДЪ ЪМОУ ДРОУГЖЪ ѿ ЗЛАТИЦЪ · СЪТВОРИ ЖЕ
БРАТЪ ТАКО · ВЪЗЪМЪ ЖЕ НИШТИИ ВІ ЗЛАТИЦЪ
ОТИДЕ · ПАКЪИ ЖЕ МАЛО ПОМОУДИВЪ ТРЕТИЕ ВЪ ТЪ-
ЖДЕ ДЕНЬ ПРИДЕ КЪ БЛАЖЕНОУОУМУ ГРИГОРИЮ ГЛАГОЛА ·
ПОМИЛОУИ МА РАБЕ БОГА ВЪШЬНАГО · ДАЖДЪ МИ
ДРОУГОЕ БЛАГОСЛОВЬЕНІЕ ЪАКО МНОГО ПОГОУБИХЪ ·
БЛАЖЕНІИ ЖЕ ПРИЗЪВАВЪ СЛОУГЖ СВОЕГО ГЛАГОЛА
ЬМОУ · ИДИ ДАЖДЪ ЪМОУ ДРОУГЖЪ ѿ ЗЛАТИЦЪ ·
ОТВѢШТАВЪ ЖЕ ГЛАГОЛА · ВѢРЖ МИ ИМИ ЧЪСТЪНИИ
ОТЪЧЕ ЪАКО НѢСТЪ ОСТАЛА НИ ЪДИНА ЗЛАТИЦА ВЪ
РИЗЪНИЦИ · ГЛАГОЛА КЪ ЪМОУ БЛАЖЕНІИ · НЕ ЪМАШИ
ЛИ ИНОГО НИКАКОГОЖЕ СЪСЪДА · НИ ЛИ РИЗЪНА ДА
ДАСИ ЪМОУ · ОНЪ ЖЕ ОТВѢШТАВЪ РЕЧЕ · ИНОГО СЪ-
СЪДА ЧЪСТЪНИИ ОТЪЧЕ НЕ ЪМАМЪ · РАЗВѢ СЪРЕБРЪНА-
ДО БЛЮДА · ИЖЕ Ъ ПОСЪЛАЛА ГОСПОЖДА ВЕЛИКАЯ
СЪ КОУЦИИ · ГЛАГОЛА КЪ ЪМОУ РАБЪ ВЪИИ ГРИГО-
РИИ · ИДИ БРАТЕ ДАЖДЪ ЪМОУ БЛЮДЪ ТЪ · БРАТЪ
ЖЕ СЪТВОРИ ЪАКОЖЕ ПОВЕЛѢ ЪМОУ БЛАЖЕНІИ · И

ДАСТЪ НИШТОУОУМОУ · НИШТИЙ ЖЕ ВЪЗЕМЪ ВІ
ЗЛАТИЦЪ І СЪРЕБРЪНЗИ БЛЮДЪ ОТИДЕ ·

20. Z kodexu Supraslského. Úryvek z Života čtyřiceti sva-
tých mučedníků /str. vydání 68.22 - 69.24/

мѣсѣца марта въ ѿ¹ дѣнь мѣчениѣ стѣи¹хъ
мѣченикѣ мѣ² · иже въ севастии мѣчени вѣиша ·
въ лѣтѣхъ ликинниа црѣ · бѣаше гонѣниѣ
велико на крѣстианѣ · и вѣси благовѣрнѣ
живѣштіи о хѣ · поуждаахъ са жрѣти бого-
мъ · агриколау воѣводѣ сѣштоу · гоубителю сѣ-
штоу³ и сверѣпоу и вѣстроу кѣ дѣвоу слоужбѣ · крѣстиани
же иже бѣхъ въ воинствѣ вѣси поуждаа-
хъ са ѿ нѣхъ жрѣти бѣсомъ · бѣахъ же вой-
ни катѣдокійскѣа странѣ · въ сѣноу ѣдномъ ·
живѣште благовѣрнѣ · числомъ мѣ² · непобѣдѣ-
ни и добѣ въ рѣтѣхъ (...) ⁴ си вѣси ѣти вѣивѣ-
ше ѿтѣ воѣводѣ⁵ · поуждаахъ а жрѣти бѣ-
сомъ · нача же воѣвода глаголати имъ ·
ѣже ѡустѣшьно вамъ въ рѣтѣхъ показасте ·
и добѣѣстѣ дружинѣ своѣи · показате и

нзінѣ ѿд'ногласѣкѣ вѣше · ѿ покорите са вѣкоу-
пѣ црѣоу законуу · ѿ жѣрѣте богомъ прѣжде
мѣхъ ·

¹ Ⲙ = 9. ² ⲙ = 40. ³ Vazba dativu absolutního. ⁴ Vypouč
štíme jména svatých. ⁵ Místo ВОКВОДЗИ.

21. Z kodexu Supraslského. Úryvek ze Života sv. Konona,

43.12 - 45.1

вздовици коѿ ѿубозѣ снъ¹ ѿночадъ ѿдначѣ
сзсзи · ꙗгоже носашти въз пазоусѣ мати ѿмоу² ·
въ врѣма жатвѣ² шздзши да сзберѣтъ класзи
на пиштѣ себѣ · положи на зѣми³ снѣ⁴ своѿго · ѿ
къ жатѣлѣнемъ⁵ пристѣпивзши⁶ · ѿ берѣшти⁶
класзи · взнезаѣтъ възкъ пришедъ⁷ ѿбрѣте по-
врѣженъ дѣтиштѣ · никомоужѣ сѣштоу⁸ ѿ
нѣго · ѿ възсхзѣтивъ ѿ ѿидѣ · жатѣлѣне же
ѿуслзѣшавъше⁶ плача младѣништа · и мати
почоувъши ѿбрати са · и разоумѣвъши сво-
ѿго ззла възскрича сз вѣсѣми · жатѣлѣне же
ѿви клицаѣхъ ѿви тѣчаѣхъ въ слѣдъ вѣлка ·
и не постигъше ѿго вратиша са · мати же ѿго ѿ не
источивъши въздѣвъши рѣцѣ ѿ текѣшти ѿдѣ пла-

ЧЖШТИ СА ДО С⁹Т⁹АГО МЖЖА · ПОВѢДАТИ КМОУ СВОЖ
БѢДЖ · Й ДОШЬДЬШИ МАНАСТІРѢ · ВЪСКРИЧА МАТИ ДѢТИ-
ШТА ВЕЛМИ ГЛАГОЛЖШТИ · С¹⁰Т¹⁰ЗІЙ К¹⁰ОНОНЕ ДАЖДѢ МИ
С⁴НА МОЕГО · ОНЗ ЖЕ ОУСЛЗІШАВЗ ГЛАСА ПЛАЧОУ² ВЪ-
СКОЧИ КЗ ДВѢРЕМЗ¹¹ ПО ОБЗІЧАЮ · ОНА ЖЕ ВИДѢВЗШІ
Й · Й ПОХВАТИВЗШИ НОЗѢ ЕГО ПЛАКА СА ГОРЬКО ·
ОНЗ ЖЕ ВЪСТАВИВЗ Ж ВЪПРАШАШЕ · ЧТО ЕСТЬ
ВИНА · ОНОЙ ЖЕ ОТЗ ПЕЧАЛИ НЕ МОГЖШТИ⁸ Й СПО-
ВѢДАТИ · СЪПОВѢДАША ЙЖЕ БѢША СЪ НѢИЖ ПРИШѢЛИ · Й
ОУСЛЗІШАВЗ БЗІВЗШЕЕ · Й ПОПЕЧЕ СА СЪ МАТЕРЬИ ДѢТИ-
ШТА · Й СТАВЗ ПРИ ВЪСѢХЗ · Й ВЪЗДѢВЗ НА ВЪСОТЖ ОЧИ
РЖЦѢ ПОМОЛИ СА · ПРИЗЫВАВЗ С¹²ТОЕ ТРИИМЕНЬНОЕ ЙМА ·
ПОВЕЛѢ БѢСОМЗ ЙТИ Й ОБРАТИТИ ВЛЪКА СЪ ДѢТИ-
ШТЕМЪ ЦѢЛОМЪ · ОНИ ЖЕ ПРИЗЫВАНИ БЗІВЗШЕ Й НЕВИДИ-
МИ СКОРО ПОЙДОША · Й ПОСТИГОША Й ДАЛЕЧЕ ЗѢЛО · ЕШТЕ
МЛАДЕНИШТЬ ВЪ ОУСТѢХЗ НОСАШТЬ · ДА ОВИ ПОХВАТИВЗ-
ШЕ ЗА ОУШИ ВЛѢЧААХЖ Й · ДРОУЗИЙ ЖЕ СЪЗАЖДА ПОРИ-
ВААХЖ А ДРОУЗИИ БИІАХЖ · И ТАКО ВЕДОША ВЛЪКА КЗ ПО-
ГАМА С¹³ТОУОУМОУ К¹³ОНОНОУ · Й ПАДЗ ПОЛОЖИ ДѢТИШТЪ
ПРѢДЗ ВЪСѢМИ · ЯКОЖЕ ВЪСѢМЗ¹⁴ ВЪСКРИЧАТИ¹⁴ ГЛАСОМЪ ВЕ-
ЛИИМЪ¹⁵ · Й ОТЗ МНОГІА РАДОСТИ ПРОСЛЪЗИВЗШЕМЪ СА ·
СЛАВИТИ¹⁴ БОГА¹⁶ О ТАКОИ СИЛѢ ДАНѢИ КМОУ · Й ВЪЗЕМЪ¹⁷
ДѢТИШТА¹⁶ ОТЗ ЗВѢРѢ ДАСТЪ МАТЕРИ · Й МОЛИТВЖ СЪТВО-
РИВЗ ОТЗПОУСТИ ВЪСѢХЗ СЪ ВЛЪКОМЪ ·

Poznámky: V ukázce se projevuje pokročilý stav ve vývoji jerů jejich (graficky) záměnným užíváním (př. $\text{ШЗДЗШИ} \parallel [\text{ДО}] \text{ШБДЫШИ}$ místo ШБДЗШИ), jejich zánikem v slabé pozici (kde se na jejich místě píše někdy apostrof, např. КД'НАЧЕ, ВЕЛ'МИ) a (nedůsledně provedenou) vokalizací silného б v е (doklady viz níže). Nedůsledná je i grafika sonantních likvid (např. $\text{ВЛБКЗ} \parallel \text{ВЛЗКЗ}$). Za starší З je tu hláskovým vývojem důsledně už mladší З (např. ОУБОЗЪ, ДРОУЗИИ).

Další poznámky k jednotlivým místům: 1. $\text{СНЗ} = \text{СЗИНЗ}$. 2. Dativ adnominální. 3. Místo НА ЗЕМЛИ ; došlo tu k zániku л' epenthetického. 4. $\text{СНД} = \text{СЗИНД}$; genitiv-akuzativ; substantivum СЗИНЗ , původní u-kmen, skloňuje se zde už jako o-kmen. 5. Místo ЖАТЕЛАНЬМЗ s vokalizací silného б v е (nebo analogií podle io-kmenů). 6. Participium ve funkci nespojitě (různopodmětné) vazby přechodníkové (nominativu absolutního). 7. Za starší ПРИШБДЗ s vokalizací silného б v е . 8. Vazba dativu absolutního. 9. $\text{СТДЛГО} = \text{СВАТДЛГО}$; gen.sg.m. složeného tvaru; místo staršího СВАТДКГО s vokalicí $\text{дк} \rightarrow \text{-дд-}$. 10. $\text{СТЗИИ} = \text{СВАТЗИИ}$. 11. Za starší ДВБРЬМЗ s vokalizací silného б v е . 12. $\text{СТОК} = \text{СВАТОК}$. 13. $\text{СТОУОУМОУ} = \text{СВАТОУОУМОУ}$ dat.sg.m. složeného tvaru adjektiva; místo staršího СВАТОУКМОУ s vokalicí $\text{ук} \rightarrow \text{-оуоу-}$. 14. Dativ s infinitivem поѣко ve významu vedlejší věty účinkové. 15. Za starší ВЕЛБЕМБ s б v pozici napjaté prodlouženým v И a s asimilací skupiny -ик- v -ии- . 16. Genitiv-akuzativ. 17. Za starší ВЗЗБМЗ s vokalizací silného б v е .

P ř e k l a d .

Jakási chudobná vdova měla jediného syna, ještě kojence; a toho nosila jeho matka v náručí. V době žní šla, aby si nasbírala klasy na stravu, a položila svého syna na zemi. A když přistoupila k žencům a sbírala klasy, přišel náhle vlk a našel odložené děťátko. Protože u něho nikdo nebyl, popadl je a odešel. Když ženci uslyšeli chlapečkův pláč a (také) matka (jej) zaslechla, obrátila se, a poznavši, (jaké) zlo ji (poťkalo), vykřikla se všemi. Někteří ženci pak volali, někteří běželi za vlkem, a nedostihnuvše ho, vrátili se. Jeho matka pak bez dechu a s rukama zdviženými běžíc, šla ke svatému muži, aby mu vypověděla svoje trápení.

A když přišla matka děťátka ke klášteru, vykřikla velice a pravila: "Svatý Konone, dej mi mého syna!" On pak, uslyšev zvuk pláče, přiskočil podle (svého) zvyku ke dveřím. A jakmile ho uviděla, chopila se jeho nohou a hořce plakala. On však postaviv ji, tázal se, co je (toho) příčinou. Ale protože pro zármutek nemohla promluvit, pověděli (to ti), kteří s ní přišli. A když uslyšel, co se stalo, jal ho soucit s matkou děťátka. A stanuv přede všemi, zdvihl oči i ruce vzhůru, pomodlil se a po vzývání svatého trojmenného jména nařídil běsům, aby šli a vrátili vlka s děťátkem neporušeným. Oni pak na tuto výzvu rychle vyrazili, neviditelní, a dostihli ho velice daleko, jak ještě nese chlapečka v tlamě. Tu ho jedni chytili za uši a vlekli ho, jiní pak ho postrkovali ze zadu a třetí ho bili. A tak přivedli vlka k nohám svatého Konona. I klesl a položil děťátko přede všemi, takže všichni vykřikli hlasem velikým, a zaslzevše z velké radosti, slavili boha pro takovou moc, jakou mu dal. I vzav děťátko šelmě, dal je matce; a vykonav modlitbu, propustil všechny i s vlkem.

22. Z kodexu Supraslského, úryvek z homilie Jana Zlatoústého
na Květnou neděli /protějšek čtení z rukopisu Clozova, uvedeného
zde v č.14/, podle vydání Sever'janovova 326.4 - 17

ЛЮБО ЛИ СЗ БЛАГОЧЪСТИИМЪ Й ДѢТИ НАМЪ ДАДИТЕ .
МЗИ СЪ НИМИ КОУПЪНО ЛИКОУЙМЪ . МЗИ СЪ СИМИ ПРАЗДЪ-
НОУЕМЪ . Й НОВОМЪ АЗЪКОМЪ БОГОНАОУЧЕНЖИЖ . ПѢ -
СНЬ ПОЕМЪ . И НЗГДА БО СУМЕѠНЪ СТАРЬЦЪ СЪРѢТЪ
СЗПАСА . Й НА РЖКОУ ПРИА ВѢКОМЪ ТВОРЬЦА . А КЗИ
МЛАДЕНИШТА Й ГОСПОДА . Й БОГА ПРОПОВѢДА . НЗИНА
ЖЕ ВЪ СТАРЬЦѢ МѢСТО НЕСЪМЗИСЛЪНЪ . ДѢТИ СЗПАСА СЪ-
РѢТОША А КЗИ СУМЕѠНА . Й ВѢИЖЕ ВЪ РЖКОУ МѢСТО
ПОСТѢЛАША . Й ГОСПОДИ БОГА ВЛАГОСЛОВИША . НА
ЖРѢБАТЕ А КЗИ НА ХЕРОВИМѢ СѢДАШТААГО .

23. Z evangeliáře Ostromirova /vydal A.Ch. Vostokov,
Остромирово евангелие, СПбѣтербург 1843 /, Jan II, 1-11

1. ВЪ ОНО ВРѢМА . БРАКЪ БЪІСТЬ ВЪ КАНАГАЛИЛЕИ .
И БѢ ТОУ МАТИ ІСВА . 2. ЗЪВАНЪ ЖЕ БѢ ІС . И ОУ-
ЧЕНИЦИ КГО НА БРАКЪ . 3. И НЕ ДОСТАВЪШОУ ВИ-
НОУ . ГЛА МАТИ ІСВА КЪ НѢМОУ . ВИНА НЕ ИМЖТЬ .
4. ГЛА КИ ІС . ЧЬТО КСТЬ МЪНѢ И ТЕБѢ ЖЕНО . НЕ
ОУ ПРИДЕ ГОДИНА МОЯ . 5. ГЛА МАТИ КГО СЛОУГАМЪ
КЖЕ АЩЕ ГЛѢТЬ ВАМЪ СТВОРИТЕ . 6. БѢШЕ ЖЕ ТОУ
ВОДОНОСЪ КАМАНЪ ШЕСТЬ ЛЕЖАЩЪ . ПО ОЧИЩЕНИЮ

иудейскоу · възмѣстащъ по двѣма ли по трѣмъ
мѣрамъ · 7. гл҃а имъ ꙗко · напзлните водоносѣ во-
дѣ · и напзлнѣша до върха · 8. и гл҃а имъ · почър-
пѣте нзѣнѣ · и принесѣте архитриклинови · они
же принесоша · 9. ꙗкоже възкоуси архитриклинъ ·
вина възвшааго отъ водѣ · и невѣдѣше отъ
кждѣ кѣсть · а слугѣ възвѣдаху почърпѣшеи
водѣ · и възгласи женихъ архитриклинъ · 10. и
гл҃а кмоу · всѣмъ чловѣкъ · прѣжде доброе ви-
но полагаѣтъ · и ꙗко оупиѣтъ сѧ тогда хуу-
ждѣе · тѣмъ же сзблудѣ доброе вино до селѣ ·
11. сѣ створи знаменіемъ начаткѣ ꙗко · въз ка-
нагалилеи ·

24. Z evangeliáře Ostromirova, Matouš XXVI, 69 – 74

69. петръ же възнѣ сѣдѣаше на дворѣ · и при-
стѣпи къ нмоу єдина рабѣни гл҃ѣши · и тѣмъ
бѣ сѣ иꙗсѣмъ галилеискѣмъ · 70. онъ же отъ-
върже сѧ ꙗко прѣдъ всѣми гл҃ѣ · не вѣмъ чѣто
гл҃ѣши · 71. и ишѣдѣшоу кмоу въз врата оузырѣ и
дрѣуга и гл҃а имъ · тоу и сѣ бѣ сѣ иꙗсѣмъ
назарѣискѣмъ · 72. и пакѣ отъвърже сѧ сѣ
клатвоу · ꙗко не знаѣ чл҃ка · 73. не по

МЗНОЗѢ ЖЕ ПРИСТѢПЛШЕ СТОѢЩИИ РЕКОША ПЕТРОВИ ·
ВЗ ИСТИНѢ И ТѢ ОТЪ НИХЪ ЕСИ · ИБО БЕСѢДА ТВО-
НА НАВѢ ТА ТВОРИТЬ · 74. ТОГДА НАЧАТЪ РОТИТИ
СА · И КЛАТИ · ЯКО НЕ ЗНАЮ ЧЛКА · И АБИК
КОУРЪ ВЗЗГЛАСИ ·

25. Z evangeliáře Ostromirova, Lukáš XIV, 16 - 23

16. ЧЛКЪ НѢКЗИИ · СЗТВОРИ ВЕЧЕРЪ ВЕЛИКЪ · И ЗВ-
ВА МЗНОГЪ · 17. И ПОСЛА РАБЪ СВОИ · ВЗ ГОДЪ
ВЕЧЕРИ · РЕЦИ ЗЗВАНЗИИМЪ · ПРИДѢТЕ · ЯКО ОУ-
ЖЕ ОУГОТОВАНА СѢТЬ ВЪСА¹⁾ · 18. И НАЧАША ВЗ-
КОУПѢ ОТЪРИЦАТИ СА ВЪСИ · ПРЪВЗИИ РЕЧЕ КМОУ
СЕЛО КУПИХЪ · И ИМА[А]МЪ НОУЖДѢ ИЗИТИ И ВИ-
ДѢТИ К МОЛѢ ТА · ИМѢИ МА ОТЪРОЧНА · 19. И
ДРОУГЪ РЕЧЕ СѢПРѢГЪ ВОЛОВЪНЗИИХЪ · КУПИХЪ
ПАТЬ И ХОЩѢ ИСКѢСИТЪ²⁾ ИХЪ МОЛѢ ТА ИМѢИ
МА ОТЪРОЧНА · 20. И ДРОУГЪ РЕЧЕ ЖЕНѢ ПО-
НАХЪ · И СЕГО РАДИ НЕ МОГѢ ПРИТИ · 21. И ПРИ-
ШѢДЪ РАБЪ ТЪ ПОВѢДА ГОСПОДИНОУ СВОКМОУ
СЕ ТОГДА РАЗГНѢВАВЪ СѢ ТѢ ДОМОУ · РЕЧЕ РАБѢ²⁾
СВОКМОУ · ИЗИДИ СКОРО НА РАСПѢТИНѢ · И СТЫГ-
НЪ ГРАДОУ И НИЩАНА · И БѢДЪНЪНА · И ХРОМЪ-
НА И СЛѢПЪНА ВЗВЕДИ СѢМО · 22. И РЕЧЕ РАБЪ ·

Г҃И ВЗІСТЬ К҃ЖЕ ПОВЕЛѢ И К҃ЩЕ МѢСТО К҃СТЬ · 23. И
 Рече Г҃Ь РАБОУ · ИЗИДИ НА ПЯТИ И ХАЛЖГЗИ · И ОУ-
 БѢДИ ВЗНИТИ · ДА НАПЛЗНИТЬ СЯ ДОМЪ МОИ ·

Srov. k tomu také ukázkou č.1.

1 ВЪСА - nom. pl. n. /"všechno"/

2 РАБѢ - čti "rabu"; litera Ѣ zde již reprezentovala
 znak strus.střídnice za nosovku ŕ , tedy znak pro u.

26. Z evangeliáře Ostromirova, Jan I, 1 - 7

(s variantami)

$\overline{nr}$ $\overline{t}$ $\overline{b}$ $\overline{a}$
 ЕВѦ : Ѡ ИОАНА : ГЛА : А

1. ИСКОНИ БѢ¹ СЛОВО И СЛОВО БѢ¹ ОТЪ² БѦ · И ВЪ³
 БѢ¹ СЛОВО ~ 2. СЕ БѢ ИСКОНИ ОУ³ БѦ ~ 3. И
 ТѢМЬ ВСѦ БЗІША⁴ И БЕЗ НЕГО⁵ НИЧЬТОЖЕ⁶ НЕ БЗІСТЬ
 К҃ЖЕ БЗІСТЬ ~ 4. ВЪ ТОМЬ ЖИВОТЪ БѢ · И ЖИВОТЪ
 БѢ СВѢТЪ ЧЛОВѢКОМЪ ~ 5. И СВѢТЪ ВЪ ТѢМѢ СВѢ-
 ТИТЬ СЯ · И ТѢМА К҃ГО НЕ ОБАТЪ ~ 6. БЗІСТЬ
 ЧЛВКЪ ПОСЛАНЫ ОТЪ БѦ · ИМА К҃МОУ ИОАНЪ ~
 7. ТЪ⁷ ПРИДЕ ВЪ СЗВѢДѢТЕЛЬСТВО ·

¹ БѢАШЕ zogr. ² ОУ Ass. ³ ОТЪ zogr. ⁴ ВЪСѢ ТѢМЬ БЗІ-

ША Zogr Ass. ⁵ БЕЖНѢГО Zogr Ass. ⁶ НИЧЕСОЖЕ Ass.
⁷ СЪ Zogr Ass.

С/ Ukázka rozboru textu

27. Z kodexu Zografského /Marek 1., 6 - 8/.

a/ Znění textu s variantami

6. БѢ ЖЕ ІОАНЪ ОБЛЪЧЕНЪ ВЛАСЪ ВЕЛЪБЖДИ · І ПОБСЪ
 ОУСЪМѢНЪ О ЧРѢСЛѢХЪ ЕГО · І БДЪ · ѦКРИДИ І МЕДЪ ДИВИ
 7. І ПРОПОВѢДАШЕ ГЛА · ГРАДЕТЪ КРѢПЛЕИ МЕНЕ · ВЪ СЛѢ-
 ДЪ МЕНЕ ЕМОУЖЕ НѢСМЪ ДОСТОІНЪ ПОКЛОНѢ СЯ РАЗ-
 ДРѢШИТИ · РЕМЕНЕ САПОГОУ ЕГО · 8. ѦЗЪ ОУБО КРѢСТИ-
 ХЪ ВЪІ ВОДОУ · Ѧ ТЪ КРѢСТИТЪ ВЪІ ДХОМЪ СТЫМЪ ·

Varianty z kodexů Mariánského, Assemanova a Saviny knihy:

6. ОБЛЪЧЕНЪ] ОБЛЪЧЕНЪ Mar; v Ass omylem vynecháno. -
 ОУСЪМѢНЪ] ОУСНИѢНЪ Mar, Ass, ОУСНИѦНЪ Sav. ПОБСЪ..
 ...ДИВИ] ПОБСЪ ОУСНИѢНЪ ИМЪІ · О ЧРѢСЛѢХЪ СВОИХЪ ·
 И БДЪІ ѦКРИДИ И МЕДЪ ДИВИ Ass. - БДЪ] БДЪ ЕГО Sav. -
 ѦКРИДИ] ПРЖЪІ Sav. - 7. ПРОПОВѢДАШЕ] -ДАШЕ Sav. -
 КРѢПЛЕИ] КРѢПЛЕИ Mar, Ass КРѢПЛИ Sav. - ВЪ СЛѢДЪ
 МЕНЕ] v Ass omylem vynecháno; ВЪ СЛѢДЪ МЕНЕ Sav. -

НѢСМЬ] НѢСМЪ Mar, Ass.- ПОКЛОѢ СѦ] ПОКЛОѢ СѦ Mar, Sav,
 ПОКЛОѢ СѦ Ass.- СѦПОГОУ] ЧРѢВИЕМЪ Mar. -
 8. ѦЗЪ] ѦЗѢ Ass.-КРѢСТИХЪ] КРѢСТИХЪ Mar, КРѢСТИХЪ
 /chybně/ Ass.- ВЪ] ВЪ Ass /chybně/. - КРѢСТИТЪ] КРѢ-
 СТИТЪ Mar, КРѢСТИТЪ Ass. - ДѢХОМЪ] ДѢХОМЪ Mar,
 ДѢМЪ Ass. -СТѢМЬ] СТѢМЪ Mar, Sav, СТѢИИМЪ Ass.

b/ Přepis textu latinkou

6. Bě že ioanz oblčenz vlasý velbbqždi. i poěsz uszměnz
 o črěslěchz ego. i ědb ěkridi i medz divii. 7. i propovědaše
 glę. grędetz krěplei mene. vz slědz mene emuže něsm̃ dostoiŋz
 pokloŋb sę razdrěšiti. remene sapogu ego. 8. ězz ubo kr̃stichz
 vy vodojq. a tz kr̃stitz vy dchom̃ st̃im̃b.

/Rozličné litery pro i není možno latinkou vystihnout;

Na | píšeme jako i, při l napodobujeme cyrilský přepis vyda-
 vatele textu V.Jagiće/.

Přepis latinkou se zřetelem k výslovnosti.

6. Bě že ioanz oblčenz /vyslov oblčenz/ vlasý velbbqždi,
 i pojasz uszměnz o črěslěchz jeho, i ěadb akridi i medz divii.
 7. i propovědaše glagolę. grędetz krěplei mene, vz slědz mene,
 jemuže něsm̃ dostoiŋz pokloŋb sę razdrěšiti remene sapogu jeho.
 8. azz ubo kr̃stichz /vyslov kr̃stichz/ vy vodojq, a tz kr̃stitz
 /vyslov kr̃stitz/ vy duchom̃ svętym̃b.

c/ Překlad

6. Byl pak Jan oblečen srstí velbloudí, a pás kožený kolem beder jeho, a jídlo kobyly a med lesní. 7. I kázal řka: "Kráčí silnější mne za mnou, jemuž nejsem hoden pokloně se /pokloniv se/ rozvázati řemene střevíců jeho. 8. Já zajisté křtil jsem vás vodou, ale ten vás pokřtí duchem svatým."

d/ Rozbor

6. БѢ -3.sing.preterita slovesa byti /jesmb/, býti' /ned./.
Časování /běchz, bě, bě ; běchomz, běste, běšę; běchově, běsta, běste/ je jako u aoristu, ale význam je imperfektivní /zde tedy přeložíme ,byl'/;
ЖЕ - partikula, ,pak' ,však';
ІОАНЗ - nom.sing.m., ,Jan';
ОБЛЫЧЕНЗ -participium perf. pas.slovesa oblěšti /oblěkq, oblěčeši, třída Ia/ dok. ,obléci';
varianta oblzčenz z Mar vystihuje výslovnost l sonantního tvrdého, s nímž l sonans původně měkké splynulo; původně se psalo v našem případě -lb-;
БЛАЦІ - instr.plur.subst. vlas m. ,vlas' /o-kmen/; -
БЕЛБЖЖДИ - instr.

plur. adj. velbboždb, -žda, -žde (z ^{*}velbbqd-jb), velbloudí'; -
І - spojka slučovací, připojovací (po pauze), ,jakož i, i, a'; -
ΠΟΤΕCZ (čti pojΔSZ) - nom.sg.m., ,pás';
ΟΥCZΜΤΕΝΖ -nom.sg.m.adjektiva ve jmenném tvaru (zde v atributu) ,kožený'; v Mar, Ass a v Sav je místo toho usniěnz (usnijanz); -
Ο - předložka s lokálem, ,okolo, kolem'; -
ΥΡΤΕCΛΤΧΖ - lok.plur. subst.črěslo, -a n., dosvědčného jen v plur. črěsla, bedra, boky'; -
ΕΤΟ - čti jego ; gen.sg.anaforického zájmena 3.os. ^{*}jb,

*ja, *je; toto zájmeno nemá do-
svědčeny tvary nominativů, a
to ve všech číslech; ve význa-
mu zájmena 3.osoby bývá v nom.
později nahrazováno zájmeny
tž nebo sb nebo - nejčastěji-
onz, která však podržují svůj
původní ukazovací význam; -
ῥᾶῃ (čti jadb) - nom.sg.f.,
i-kmen, jídlo, pokrm'; Sav
dodává ego; -

ἈΚΡΙΔΙ - nom.pl.subst.
buď o-kmenového akridž m.
kobyłka' nebo i-kmenového
akridb f. (z řec. ἈΚΡΙΣ);
v Sav je místo toho pręzi -
nom.pl. od subst. pręz m.
,kobyłka'; za starší v tex-
tech se pokládá nepřeložená
akridz (akridb), pręz
za mladší;

ΜΕΔΥ - nom.sg. u-kmeno-
vého substant.m. (gen.medu;
srov.medvědb z medu-ědb);

ΔΙΒΙ - nom.sg.adjekti-
va' jmenné formy: ,divoký'.
(o medu) ,lesní, polní';

místo textu i počsz uszměnz
o črěslěchz ego. i ědb akridi
i medz divij ("i pás kožený ko-
lem beder jeho a jídlo kobylinky
a med lesní"), tedy místo
jmenných, neslovesných vět,
má Ass rozvitý přísudek (imv
je tu nom.sg.m.part.préz.act.
od iměti, imamb; ědy - nom.
sg.m. part. prez.act. od ěsti
(ěmb, ěsi); svoichz - lok.pl.
n. zájmena svojb, svoja, svoje).

7. ΠΡΟΠΟΒῚΔᾶῖσε -3.sg.im-
perfekta slovesa propovědati
(-daję, -daješi) ned. ,hlásati,
kázati'; propovědaše v Sav
má -a- místo pův. -aa- staže-
ním dvou slabik v jednu;
ΓΛᾶ (čti glagole) - nom.sg.
m.part.préz.act. ve jmenném
tvaru od slovesa glagolati (gla-
goljo, glagolješi) ned.,mluvi-
ti, praviti' (očekáváme gla-
golje);

ΓΡᾶδετῚ - 3.sg. ind.
préz. slovesa gręsti (gręęę,

grędeši) ned. ,kráčeti, přicházeti' (sloveso them.Ia třídy); ΚΡΕΠΛΕΙ -nom.sg.m.

komparativu od adj. krěpъ nebo krěpъkъ ,silný'; původně zněl krěplъjъ, odtud vzniklo krěpli- i (srov. Sav) nebo vokalizací sudého měkkého jeru - krěplei (srov. Zogr, Mar, Ass); v Zogr je ještě označena měkkost souhlásky l, v Mar a v Ass již nikoli; -

ΜΕΝΕ - gen.sg.

osobního zájm. azъ ,já';

ВЪ - předložka s akuzativem a s lokálem, zde s akuz., ,v';

СЛѢДЪ - akuz.sg.subst.

slědъ m. ,sled'; gręsti, iti vъ slědъ kogo, kráčeti, jíti v sled někoho, za někým, následovati někoho'; v Sav je psáno vъ slědъ mene místo vъ sl.mene, asimilací jero-vou k následující měkké slabice (-slě-);-

ΕΜΟΥЖΕ -dativ sg.m. relat. (vyslov jemuže)

zájm. iže, jaže, ježe;

ΝΕΣΜΒ -1.osoba sg.ind.

préz. athematického slovesa

byti ned., s negací; z pův. *ne-esmb (nikoliv z *ne-jesmb) vzniklo něsmb (z *nejesmb by bylo vzniklo nъjesmb !);

něsmъ místo něsmb v Mar a v Ass vzniklo mechanickou záměnou jerů;-

ΔΟCΤΟΙΝЪ - nom.sg.m.

adj. v tvaru jmenném ,hoden';

ΠΟΚΛΟΝΉ CΑ -nom.sg.m.

part. praeteriti slovesa pokloniti se, poklonję se, pokloniši se ned. (IV.a tř.), pokloniti se';

ΡΑΖΔΡΕΨΙΤΙ - (razdrěšę razdrěšiši)- inf., dok.(IV.a tř. ,rozvázati'; význam slovesa

rěšiti byl původně patrně ,svazovati, vázati' (srov. o tom ve sborníku Mnéma, 1926, 431-436);

ΡΕΜΕΝΕ - gen.sg.

k remenъ m. ,řemen' (n-kmen);

САΠΟΓΟΥ - gen.duálu
 k sapogz m. ,střevíc'; v Mar
 je místo toho adnominální da-
 tiv plur. čřeviemz (k čřevii
 m. ,střevíc'; moravismus?); -
 8.Λ3Z -nom.sg.zájmena 1.os.
 (klade se tu v důrazném pro-
 tikladu k následujícímu a tz);
 v Ass grafickou záměnou jerů
 psáno azb; (vedle azz je jednou
 dosvědčeno i i jazz; znění az
 je dosud známo z bulharštiny); -
 ΟΥΒΟ -adv. ,zajisté, tedy';
 ΚΡΥΣΤΙΧΖ -1.os.sg.aor.
 od krystiti (krštq, kršti-
ši) ned. i dok. ,křtíti, po-
 křtíti'; grafika krzstichz
 v Mar vystihuje výslovnost se-
 kundárně vzniklého tvrdého r
 sonantního; -
 ΒΖΙ - akuz. zájmena 2.
 os. plur.; -
 ΒΟΔΟΗΖ - instr.sg.subst.
voda f. ,voda'; -
 Δ - spojka odporovací,
 ,ale, avšak';
 ΤΖ - nom.sg. m. dem. zájm.

,ten'; v samostatném substan-
 tivním užívání lze je někdy
 přeložit zájmenem 3.osoby;
 ΚΡΥΣΤΙΤΖ - 3.osoba ind.
 prez. od krystiti (IV.třída
 a sloves thematických); srov.
 též výše;
 ΔΥΟΜΒ - (čti duchom) -
 instr. sg. subst. duchz, -a
 m.; v Mar a v Ass -z na kon-
 ci slova místo - b;
 ΣΤΥΛΜΒ - instr. sg. m.
 adjektiva svętz v složené
 formě (svętyi, svętaja, svę-
toje) ,svatý'; grafika -blmb
 svědčí patrně o výslovnosti
 dvouslabičné, v kodexu Zogr
 častěji dosvědčené (čekáme
 ovšem -zimb); grafika
 -zimm v Ass představuje
 však výslovnost -yjim;
 konečně psaní -ymz v Mar a
 v Sav ukazuje na výslovnost
 vzniklou stažením.

анѣлз, анѣлз = анѣлз
 бжи = БОЖИИ
 блгвити, блгвити = БЛАГО-
 СЛОВИТИ

брѣ = БРАТѢ, БРАТѢ

бѣ = БОГѢ, бѣ = БОГА,
 бжѣ = БОЖЕ

бѣи = БѢИСТѢ

глаголю = ГЛАГОЛАЮ

глаголю = ГЛАГОЛАТИ;

глаголю = ГЛАГОЛА

глаголю = ГЛАГОЛѢ

гнѣ = ГОСПОДѢ

гѣ = ГОСПОДѢ, гѣ = ГОСПО-

ДА, гѣи = ГОСПОДѢИ,

гѣи = ГОСПОДИ а pod.

давѣ = ДАВѢДОВѢ

дхѣ = ДОУХѢ

душѣ = ДОУША

еванѣлиѣ, еванѣлиѣ, еваѣ =
 = еванѣлиѣ, еванѣлиѣ

иѣлѣ = ИЗДРАИЛѢ, вѣ иѣи =
 вѣ ИЗДРАИЛИ, иѣлѣвѣ =

ИЗДРАИЛѢВѢ, а pod.

иѣмѣ, иѣмѣ, иѣиѣмѣ =

ИЕРОУСАЛИМѢ

исѣ, исѣ = ИСОУС, ИСОУСѢ,

исѣа = ИСОУСА, исѣвѣ = ИСОУ-
 СОВѢ

ключѣи са = КЛЮЧИТѢ СА

мѣтва = МОЛИТВА

мѣти = МАТИ, мѣтри = МАТЕ-
 РИ

нѣбо = НЕБО, нѣсе = НЕБЕ -
 СЕ, нѣса = НЕБЕСА

нѣснѣи = НЕБЕСЬНѢИ

нѣскѣи = НЕБЕСЬСКѢИ

отѣ, отѣ = ОТѢ, отѣ

отѣ = ОТѢЦѢ, отѣа = ОТѢЦА,

отѣе = ОТѢЧЕ

снѣ = СѢИ

спѣнѣе = СПАСЕНѢЕ

сп̄сти = сзпасти, сп̄и =
сзпаси

сп̄з = сзпасз

ср̄дце = срьдьце, сръдьце

ст̄ити = сватити

ст̄з = сватз

х̄з = христз, хръстз, хри-
стосз

цр̄кзи = црькзи, црзкзи,

вз цр̄кзвє = вз црь-

кзвє, цр̄квь = црь -

кзвь, црьковь

цр̄ствие, цр̄сие = цѣсарѣст-
вие, вз цр̄си = вз цѣ-
сарѣствии

цр̄ство, цр̄со = цѣсарѣство

цр̄ь = цѣсарѣ, цр̄ѣ = цѣсарѣ

ч̄и = чинз

ч̄кз, ч̄лкз, ч̄лвкз = чловѣ-

кз, ч̄ка, ч̄лка = чло-

вѣка, ч̄ци = чловѣци

ч̄скзи = чловѣчьскзи

ѡз̄кз = ѡз̄икз

Д

Д conj. ale, avšak, však

ДБИК adv. ihned, vtom

ДВИТИ (ДВЛЖ, ДВИШИ;

též ДВТИ) ipf. pf.

jeviti, zjeviti

ДВѢ adj. zjevně, veřejně

ДВѢ ТВОРИТИ /s akus./

činiti zjevným, uváděti
ve známost

ДГРИКОЛАН, -НА m.

Agrikolaos

ДЗЗ pron. pers. já

ДКРИДЗ, -А m. kobylka

ДКЗI conj. jak, nějak

ДПОСТОЛЗ, -А m. apoštol

ДРХИТРИКЛИНЗ, -А m.

správce hostiny

ДШТЕ conj.: a/ jestliže

/ve větách podmínkových/,

ДШТЕ БИМЬ kdybych atd.,
b/

ДШТЕ ЛИ pakli; ИЖЕ ДШТЕ

kdokoliv apod.; c/ zda, zdali

/v nepřímých otázkách/

Б

БЕЗ praep. s gen. bez

БЕЗОУМЬЛЪ, -ЛА m. nero-
zumný, pošetilý člověk

БЕЗОУМЬНЗ, -ЗИ adj. nerozumný

БЕСѢДА, -ЗI f. mluva, řeč,
rozprava

БИ viz БЗІТИ

БИТИ (БИЖ, БИЖШИ) ipf.
bíti, tlouci

БЛАГОВѢРЬНѢ adv. zbožně

БЛАГОСЛОВИТИ (-СЛОВЛЖ,

-СЛОВИШИ) ipf. /s akus./ <u>žehnati</u> /někomu/, <u>velebiti</u> /někoho/, <u>blahořečiti</u> /někomu/	<u>boží zjevení</u> , <u>zjevení páně</u> БОГОУГОДЫНЪ, -ЪИ adj. <u>bohulibý</u> , <u>dobročinný</u>
БЛАГОСЛОВЛЕНИКЪ, -НА n. <u>požehnání</u>	БОГЪ, -А m. <u>bůh</u> БОЖИИ, -ИНА, -ИК adj. <u>boží</u> БОЛШИ, БОЛШИ, БОЛЕ adj. comp. <u>větší</u>
БЛАГОЧЪСТИКЪ, -ИНА n. <u>zbožnost</u> , <u>pobožnost</u>	БОЛѢТИ (БОЛЕЖ, БОЛИШИ) ipf. <u>býti nemocen</u> , <u>stonati</u>
БЛАГЪ, -ЪИ adj. <u>dobrý</u> , <u>blahý</u>	БОЖАТИ СЯ (БОЖ СЯ, БОИШИ СЯ) ipf. <u>báti se</u>
БЛАЖЕНЪ, -ЪИ adj. <u>blažený</u> , <u>blahoslavený</u>	БРАКЪ, -А m. <u>svatba</u> БРАТРОЪ nebo БРАТЪ, -А m. <u>bratr</u>
БЛЮДО, -А n. <u>mísa</u>	БОУИ, -НА, -К adj. <u>pošetilý</u> <u>nerozumný</u> , <u>bláznivý</u>
БЛЮДЪ, -А m. <u>mísa</u>	БЪИВАТИ (БЪИВАЖ, БЪИВА- КШИ) ipf. <u>bývati</u> , <u>býti</u>
БЛЖДЫНО adv. <u>rozmařile</u>	БЪИСТРОЪ, -ЪИ adj. <u>bystřý</u> , <u>rychlý</u> , <u>pohotový</u> , <u>náchylný</u>
БО conj. <u>neboť</u> , part. <u>zajisté</u>	БЪИТИ (praes. КСМЪ, КСИ ; fut. БЪДЖ, БЪДЕШИ ;
БОГАТЪ, -ЪИ adj. <u>bohatý</u>	
БОГАТЪСТВИКЪ, -ИНА n. <u>bohatství</u>	
БОГАТЪСТВО, -А n. <u>bohatství</u>	
БОГОВЛКНИКЪ, -ИНА n.	

praeteritum	БѢХЪ;	ВАШЬ, -А, -Е pron. <u>váš</u>
aorist	БЗІХЪ;	ВЕЛИИ, ВЕЛИНА, ВЕЛИЕ
imperfectum	БѢАХЪ;	adj. <u>veliký</u>
part. praes. act.	СЗІ,	ВЕЛИКЪ, -ЗІИ adj. <u>veliký</u>
	СЖШТИ, СЗІ; part. praet.	ВЕЛЬБЖДЪ, -А m. <u>velbloud</u>
	БЗІВЪ, БЗІВЪШИ, БЗІВЪ;	ВЕЛЬБЖДЬ adj. <u>velbloudí</u>
cond.	БИМЪ, БИ, БИ,	ВЕЛЬМИ adv. <u>velmi</u>
	БИМЪ, БИСТЕ, БЖ)	ВЕСЕЛИТИ (ВЕСЕЛЖ, ВЕСЕ-
ipf. <u>býti</u>		ЛИШИ) ipf. <u>veseliti</u> ,
БЗІТИ (praes. БЖДЖ,		<u>obveselovati</u> , <u>těšiti</u>
БЖДЕШИ) pf. <u>státi se</u>		ВЕСТИ (ВЕДЖ, ВЕДЕШИ)
БЪРАТИ (БЕРЖ, БЕРЕШИ)	ipf. <u>věsti</u>	
ipf. <u>bráti</u> , <u>sbíratí</u>		ВЕЧЕРА, -А f. <u>večeře</u> ,
БѢДА, -ЗІ f. <u>bída</u> ,		<u>hostina</u>
<u>neštěstí</u> , <u>trápení</u>		ВИДѢТИ (ВИЖДЖ, ВИДИ-
БѢДЪНЪ, -ЗІИ adj.		ШИ) ipf. i pf. <u>viděti</u> ,
<u>bídný</u> , <u>ubohý</u>		<u>uviděti</u> , <u>spatřiti</u>
БѢСЪ, -А m. <u>běs</u>		ВИНА, -ЗІ f. <u>vina</u> ; <u>příčina</u>
БЖ viz БЗІТИ		ВИНО, -А n. <u>víno</u>
		ВЛАГА, -ЗІ f. <u>vláha</u>
		ВЛАДЪЖИКА, -ЗІ m. <u>vladyka</u> ,
		<u>vládce</u> , <u>panovník</u>

В

ВЛАСЪ, -А m. vlas

ВЛЪКЪ, -А m. vlk

ВЛѢШТИ (ВЛѢКЪ, ВЛѢ-
ЧЕШИ) ipf. vléci

ВОДА, -Ъ f. voda

ВОДОНОСЪ, -А m. štou-
dev, nádoba na vodu

ВОИНЪ, -А m. vojín, voják
pl. ВОИНИ, též ВОИ
vojáci, vojko

ВОИНСТВО, -А n. vojen-
ská služba, vojna

ВОЛОВЪНЪ, -Ъ m. adj.
volský; СЪПРЪЖЪ ВО-
ЛОВЪНЪ m. spřežení
volů, volské spřežení

ВОСКЪ, -А m. vosk

ВОКВОДА, -Ъ m. vévoda,
kníže, místodržitel

ВРАТА, ВРАТЪ n.pl.
vrata, dveře, brána

ВРАТИТИ СЯ (ВРАШЪ

СЯ, ВРАТИШИ СЯ) pf.
vrátiti se

ВРЪХЪ, -А m. vrch

ДО ВРЪХА až do vrchu,
až po okraj

ВРѢМА, ВРѢМЕНЕ n.
čas, doba

ВЪ praep. /s akus. a s lok./
v, do, na, mezi, pro

ВЪ СВОИ ЯЗЫКЪ v žk
svým jazykem /nebo též
pro svůj lid/

ВЪВЕСТИ (ВЪВЕДЪ, ВЪВЕ-
ДЕШИ) pf. uvést

ВЪЗВЕСЕЛИТИ СЯ (-ВЕ-
СЕЛЪ СЯ, -ВЕСЕЛИ-
ШИ СЯ) pf. zaradovati

se, potěšiti se

ВЪЗВРАТИТИ (-ВРАШЪ,
-ВРАТИШИ) pf. navrátiti

ВЪЗВРАТИТИ СЯ navrátiti se

ВЪЗВѢАТИ (-ВѢА, ВѢ-

КШИ) pf. <u>zavanouti</u>	<u>pokládati, nakládati</u>
ВЗЗГЛАСИТИ (-ГЛАШЖ, -ГЛАСИШИ) pf. <u>zavolati,</u> <u>zakokrhati</u>	ВЗЗЛЕЖАТИ (ВЗЗЛЕЖЖ, ВЗЗЛЕЖИШИ) ipf. <u>ležeti u stolu</u>
ВЗЗДАТИ (-ДАМЬ,-ДАСИ) pf. <u>navrátiti, splniti</u> /o přísaze/; ХВАЛЖ ВЗЗДАТИ <u>díky</u> <u>vzdáti</u>	ВЗЗЛИВАТИ (ВЗЗЛИВА- Ж, ВЗЗЛИВАКШИ) ipf. <u>nalévati, vylévati</u>
ВЗЗДРАДОВАТИ СА (ВЗЗДРАДОУЖ СА, ВЗЗДРАДОУКШИ СА) pf. <u>zaradovati se</u>	ВЗЗЛОЖИТИ (ВЗЗЛОЖЖ, ВЗЗЛОЖИШИ) pf. <u>vložití; HAZBI BZ-</u> ЗЛОЖИТИ (НА КОГО) <u>zraniti /někoho/</u>
ВЗЗДРАСТИ (ВЗЗДРА- СТЖ, ВЗЗДРАСТЕШИ) pf. <u>vzrůstí, vyrůstí</u>	ВЗЗЗВАТИ (ВЗЗОВЖ, ВЗЗОВЕШИ) pf. <u>zvolati,</u> <u>zavolati; pozvati</u>
ВЗЗДЪТИ (ВЗЗДЕЖДЖ, ВЗЗДЕЖДЕШИ i ВЗЗДЪЖ, ВЗЗДЪКШИ) pf. <u>zdvihnouti, vzepnouti</u>	ВЗЗАТИ (ВЗЗЪМЖ, ВЗ- ЗЪМЕШИ) pf. <u>vzíti</u>
ВЗЗЛАГАТИ (ВЗЗЛАГА- Ж, ВЗЗЛАГАКШИ) ipf.	ВЗКОУПЪНЪ, -ЗИИ adj. <u>společný</u>
	ВЗ КОУПЪ adv. <u>zároveň,</u> <u>vespolek, dohromady</u>
	ВЗКОУСИТИ (ВЗКОУШЖ,

ВЗКОУСИШИ) pf.

okusiti, ochutnatí

ВЗЛИТИ (ВЗЛИЖ, ВЗЛИ-
ЖШИ) pf. vlíti, nalíti

ВЗЛИТИЖ, -ИЖА n. obětní

nalití, oběť /Kyj. 1./

ВЗЛИНАТИ (ВЗЛѢЖ, ВЗ-
ЛѢЖШИ) pf. vlíti,

nalíti

ВЗМѢСТИТИ (ВЗМѢШТЯ,
ВЗМѢСТИШИ) pf.

obsáhnouti

ВЗНЕЗАДПЗ adv. náhle,

znenadání

ВЗНИТИ (ВЗНИДЖ, ВЗНИ-
ДЕШИ) pf. vejítí, vstou-

piti

ВЗНЗ adv. ven

ВЗНѢ adv. venku

ВЗНѢЖДОУ adv. zevně,
vně, venku

ВЗНЖТРЬ adv. dovnitř

ВЗНЖТРЬЖДОУ adv.

uvnitř, zevnitř

ВЗПАСТИ (ВЗПАДЖ, ВЗ-
ПАДЕШИ) pf. vpadnouti,

upadnouti, spadnouti

ВЗПРОСИТИ (ВЗПРОШЖ,
ВЗПРОСИШИ) pf. otázati

se, zeptati se

ВЗСАДИТИ (ВЗСАЖДЖ,
ВЗСАДИШИ) pf. vsaditi

ВЗСКОЧИТИ (ВЗСКОЧЖ,
ВЗСКОЧИШИ) pf.

vyskočiti, přiskočiti

ВЗСКРИЧАТИ (ВЗСКРИЧЖ,
ВЗСКРИЧИШИ) pf.

vykřiknouti

ВЗСПѢТИ (ВЗСПОЖ, ВЗ-
СПОЖШИ) pf. zapěti,

zazpívatí

ВЗСТАВИТИ (ВЗСТАВЛЖ,
ВЗСТАВИШИ) pf. po-

stavití

ВЗСТАТИ (ВЗСТАНѢ, ВЗ- ВЗІШЬНѢ, -НА, -НЕ adj.
СТАНЕШИ) pf. vstáti, nejvyšší, jsoucí
povstati na výsostech

ВЗСТѢЖИТИ (ВЗСТѢЖѢ, ВЗІНА, -НА f. šíje, krk
ВЗСТѢЖИШИ) pf. ocit- НАПАСТИ НА ВЗІНѢ
nouti se v tísní, dosta- padnouti do náručí,
ti se do neanází, soužití se padnouti kolem krku

ВЗСХОТѢТИ (ВЗСХОШѢ, ВДООВИЦА, -А f. vdova
ВЗСХОШЕШИ) pf. zachtíti ВСЕГДА adv. vždy, vždycky
ВСЕМОГЗІ, -МОГЖШТИ,

ВЗСХЗІТИТИ (ВЗСХЗІ- -МОГЗІ partic. všemo-
ШѢ, ВЗСХЗІТИШИ) houcí, všemocný

pf. chytiti, popadnouti ВЬСЬ, ВЬСНА, ВЬСЕ pron.
všechen, všecek, celý;

ВЗСХЗІШТАТИ (ВЗСХЗІ- ВЬСНА
ШТАНѢ, ВЗСХЗІШТАК- nom. akus. pl.
ШИ) ipf. uchvacovati, všechny věci, všechno
rozšápávati

ВЗСЖДЗ, -Д m. přijímání
/součást křesťanské boho-
služby/

ВЗІ pron. pers. vy

ВЗІСОТА, -ЗІ f. výška,
výšina, výše

ВЗСЖДѢ adv. všude

ВѢДѢТИ (ВѢМЬ, ВѢСИ)

ipf. věděti, znáti

ВѢМЬ ТА ТРОУДЫНЗ

СЖШТЬ vím, že jsi zemdlen

ВѢИК, -ИНА n. větvoví,
větve, ratolesti, haluze

ВѢКЗ, -А m. věk; ВЗ

ВѢКЗ na věky, navždy

ВѢРА, -А f. víra; ВѢРЖ

ВѢТИ pf. uvěřiti

ВѢРОВАТИ (ВѢРОУЖ,
ВѢРОУЖШИ) ipf. věřiti

ВѢТВИК, -ИНА n. větvoví,
větve, ratolesti, haluze

ВѢТВЬ, -И f. větev,
ratolest

ВѢТРЗ, -А m. vítr

ВѢЧЬНЗ, -ЗИИ adj. věčný

Г

ГАЛИЛѢИСКЗ, ГАЛИЛЕ-
ИСКЗ, -ЗИИ adj.
galilejský

ГЛАВА, -А f. hlava

ГЛАГОЛАТИ (ГЛАГОЛЖ,

ГЛАГОЛѢШИ ipf.
mluviti, praviti,

říkati, hovořiti

ГЛАДЗ, -А m. (též ГЛАДЬ m.)
hlad

ГЛАБИНА, -А f. hlubina,
hloubka

ГНѢВАТИ СЯ (ГНѢВАЖ
СЯ, ГНѢВАЖШИ СЯ)
ipf. hněvati se

ГОДИНА, -А f. hodina

ГОДЗ, -А m. dobá (vymezená,
stanovená); hodina

ГОНѢНИК, -ИНА n. hon,
honba, pronásledování

ГОСПОДА, -А f. hospoda,
hostinec

ГОСПОДИНЗ, -А m. hospo-
dář, /domáci/ pán

ГОСПОДЬ, -И m. hospodin,
pán; ГОСПОДЬМЬ

skrze pána /obligátní

zakonč.proseb.modliteb/

ГОСПОДЬНЬ, -НА, -НѢ

adj. páně, pánův

ГОСПОЖДА, -А f. paní

ГОСТИНИЦА, -А f.

hospoda, hostinec

ГОСТИНЬНИКЪ, -А m.

hostinský

ГОСТИНЬНИЦА, -А f.

hospoda, hostinec

ГОТОВЪ, -ЪИ adj. hotov,

hotový, připraven

ГОТОВА СЪТЪ

ВЪСНА hotovo, připraveno

je vše

ГРАДЪ, -А m. město

ГРИГОРИИ, -ИНА

Řehoř

ГРОБЪ, -А m. hrob,

hrobka

ГРЪТАНЬ, -И m. hrtan

НАЗЪИКЪ ПРИЛЪТЕ

ГРЪТАНИ zdřevěněl

/mi/ jazyk

ГРЪХЪ, -А m. hřích

ГРЪШЬНИКЪ, -А m. hříšník

ГРАСТИ (ГРАДЪ, ГРА-

ДЕШИ) ipf. kráčet,

přicházeti

ГОУБИТЕЛЪ, -ЛА m.

zhoubce, ničitel

ГЪИБАТИ (ГЪИБЛЪ, ГЪИБ-

ЛЪШИ) ipf. hynouti,

umírat

Δ

ΔΔ part. ať, nechť /ve větách

přacíh/; conj. aby

/ve vedlejších větách účelo-

vých/; než aby

ΔΔΛΕЧЕ adv. daleko

ДАТИ (ДАМЬ, ДАСИ) pf.
dáti, odpustiti, dovoliti

ДАНАТИ (ДАНА, ДАНАШИ)
ipf. dávati

ДЕВЯТЬ, -И num. devět

ДЕСЯТЬ, -И num. deset

ДИВИИ adj. divoký, polní,
lesní

ДИАВОЛЪ, -ЛА, -ЛЕ adj.
ďáblův, ďábelský

ДО praep. s gen. až do
ДО СЕЛѢ doposud

ДОБЛЪ, -ЛА, -ЛЕ adj.
statečný, chrabry, šlechetný

ДОБЛЕСТЬ, -И f. chra-
brost, hrdinství, stateč-
ný čin

ДОБРО, -А n. dobro
majetek

ДОБРЪ, -ЪИ adj. dobrý

ДОБЪ viz ДОБЛЪ

ДОБЛЕСТЬ viz ДОБЛЕСТЬ

ДОМЪ, -ОУ m. dům

ДОНЪДЕЖЕ conj. dokud ne,
než, až

ДОСТАТИ (ДОСТАНА, ДОСТАНАШИ) pf. dostati se

ДОСТОИНЪ, -ЪИ adj. hoden,
hodný, náležitý, patřičný

ДОСТОИННО ЕСТЬ
sluší se

ДОСТОИТЬ ipf. impers.
/3.os./ sluší se

ДРОУГЪ pron.adj. druhý,
jiný; ДРОУГЪ КЪ

ДРОУГОУ jeden k dru-
hému, mezi sebou, navzájem

ДРОУГЪИ adj. druhý

ДРОУЖИНА, -ЪИ f. družina

ДРЪЖАТИ (ДРЪЖА, ДРЪ-
ЖИШИ) inf. držeti

ДРЪЖАТИ СЯ /s gen./
držeti se /někoho, něčeho/

ЛЮДЬМЪ НАШИМЪ ...

ПО ХРИСТИАНЬСКЪИ
СА ЗАКОНЪ ДРЪЖА-
ШТЕМЪ až se naši lidé
drží křesťanského zákona

ДРЪКОЛЬ, -И m. klacek,
kyj

ДРЪВО, -ЕСЕ n. strom,
dřevo, kyj

ДОУХЪ, -А m. duch

ДОУША, -А f. duše

ДЗВА, ДЗВѢ, ДЗВѢ

num. dva; ДЗВА

НА ДЕСАТЕ num.

dvanáct

ДЗЖДЬ, -А m. dešť

ДЗШТИ, -ЕРЕ f. dcera

ДЪНЬ, ДЪНЕ m. den

ДЪНЬ И НОШТЬ

ve dne v noci

ДЪНЬСЬ adv. dnes

ДѢВИЦА, -А f. dívka

ДѢЛАНИКЪ, -ИНА n.

konání, práce, skutek

ДѢЛО, -ЕСЕ nebo -А n.

dílo, skutek

ДѢТИ, -ИИ f. /pl./ děti

Є

ЄВАН(Ь)ГЕЛИСТЪ, -А m.
evangelista

ЄВАН(Ь)ГЕЛИКЪ, -ИНА n.
evangelium

ЄВАН(Ь)ГЕЛЬСКЪ, -ЪИ
adj. evangelní

ЄРИХА, ЄРИХОНЪ viz
КРИХА, КРИХОНЪ

ЄТЕРЪ, -А, -О pron. jeden,
jakýsi, jistý, nějaký,
ten a ten

ЄТЕРИ /pl./ někteří

Ж

же part. pak, však, a

ЖЕЛАТИ (ЖЕЛАЊ, ЖЕЛА-

ЌШИ) ipf. přáti si

ЖЕНА, -ЪІ f. žena

ЖЕНИХЪ, -Ъ m. ženich

ЖИВОТЪ, -Ъ m. život

ЖИВЪ, -ЪІІІ adj. živý

ЖИТЕЛЪ, -ЛА m.

obyvatel, občan

ЖИТИ (ЖИВЪ, ЖИВЕШИ)

ipf. žítí

ЖИТИИСКЪ, -ЪІІІІІ adj.

světský, životní

ЖИТО, -Ъ n. obilí

ЖИТЬНИЦА, -А f.

sýpka, stodola

ЖРЪТВА, -ЪІ f. oběť

ЖРЪТИ nebo ЖРЪТИ

(ЖЪРЪ, ЖЪРЕШИ)

pf. ipf. obětovati

ЖРЪБА, -АТЕ n. hříbě

ЖАДАТИ (ЖАЖДЪ, ЖА-

ЖДЕШИ) ipf. žízniti,

toužiti, přáti si

Ѕ

ЅЪЛО adv. velmi

З

ЗА praep. s akus. za /odpla-

ta: ОКО ЗА ОКО И ЗЖВЪ

ЗА ЗЖБЪ Zogr Mt 5,38/,

pro; s instr. za; s gen.

pro / ЗА КЛАТВЪІ

pro přísahu/

ЗАКЛАТИ (ЗАКОЛЪ,

ЗАКОЛЕШИ) pf. poraziti,

zabíti

ЗАКОНЪ, -Ъ m. zákon

ЗАКОНЪНИКЪ, -Ъ m. znalec

zákona, vykladač zákona, kněz

ЗАНЕ conj. poněvadž

ЗАПОВѢДЪ, -И f. příkaz,
přikázání

ЗАЧАТИ (ЗАЧЬНѢ, ЗАЧЬ- НѢШИ) pf. <u>začítí</u> , <u>počítí</u>	
ЗАШТИТИТИ (ЗАШТИШТѢ, И /jъ / akus. sg. zájm. 3.os., ЗАШТИТИШИ) pf. <u>ochrániti</u>	gen. КТО, dat. КМОУ atd.; po předl. НКГО, НКМОУ atd.
ЗЕМЛѢ, -Ѣ f. <u>země</u>	И conj. <u>і</u> , <u>а</u> ; НАКО -И <u>jako - tak</u> ; interj. <u>hle</u>
ЗЛАТИКЪ, -Ѧ m. <u>zlaťák</u> , <u>zlatník</u>	ИБО conj. <u>neboť</u>
ЗЛАТИЦѢ, -Ѧ f. <u>zlaťák</u> , <u>zlatník</u>	ИЕРЄИ, ИЕРѢИ viz ИКРЕИ
ЗНАМЕНИКЪ, -ИѢ n. <u>znamení</u>	ИЕРОУСАЛИМЪ viz ИКРОУ-САЛИМЪ
ЗНАТИ (ЗНАѢ, ЗНАКЪ-ШИ) ipf. <u>znáti</u>	ИЖДИТИ (ИЖДИВѢ, ИЖДИ-ВѢШИ) pf. <u>utrátiti</u> , <u>vypotřebovati</u>
ЗВѢТИ (ЗОВѢ, ЗОВЕ-ШИ) ipf. <u>volati</u> , <u>zváti</u>	ИЖЕ, НАЖЕ, КЖЕ pron. rel. <u>jenž</u> , <u>který</u> ; někdy je překladem řeckého členu;
ЗЛОБИВЪ, -ЪИ adj. <u>zlostný</u> , <u>zlobný</u> , <u>zlý</u>	ИЖЕ АШТЕ <u>kdokoliv</u>
ЗРѢТИ (ЗРѢ, ЗРИ-ШИ) s gen. ipf. <u>hleděti</u> , <u>dívati se</u> , <u>viděti</u>	ИЗБАВИТИ (ИЗБАВЛѢ, ИЗБАВИШИ) pf. <u>zba-viti</u> , <u>osvoboditi</u>

ИЗБѢВАТИ (ИЗБѢВАЮ,
ИЗБѢВАЮЩИ) ipf.

zbývati, dostávati se

ХЛѢБИ МЫНѢ ИЗБѢ-

ВАЮТЪ mám dostatek

chleba

ИЗВРѢШТИ (ИЗВРѢЖ,
ИЗВРѢЖЕШИ) pf.

vyhoditi

ИЗГѢВАТИ (ИЗГѢВАЮ,
ИЗГѢВАЮЩИ) ipf.

hynouti

ИЗДРѢШЕНИКЪ, -ИНА n.

vykoupení

ИЗИТИ (ИЗИДЮ, ИЗИДЕ-

ШИ, part. praet. ИШѢДЪ)

pf. vyjítí

ИЗЛИТИ (ИЗЛИЮ, ИЗЛИ-

ЮЩИ) СЯ pf. rozply-

nouti se, rozpustiti se

ИЗНЕСТИ (ИЗНЕСЮ,
ИЗНЕСЕШИ) pf. přinéstí

ИЗѢСТИ (ИЗѢМУ, ИЗѢСИ)

pf. vyjísti, prohýřiti

ИЗАТИ (ИЗЪМЮ, ИЗЪМЕ-

ШИ) pf. vyjmouti

ИИСОУСЪ, -А m. Ježíš

ИМѢНИКЪ, -ИНА n. jmění,

majetek

ИМѢТИ (ИМАМУ, ИМАШИ ;

ИМѢЮ, ИМѢЮЩИ) ipf. míti

ИМАМУ НЮЖДЮ mám potřebu,

potřebuji, musím;

s infinitivem při tvoření

futura s vyjádřením významo-
vého odstínu slovesa 'míti'

ИМА, ИМЕНЕ n. jméno

ИНЮКОСТЬ, -И f. vyhnanství

ИНОЧАДЪ, -ЪИ adj. jedno-

rozený, jediný

ИНЪ pron. jiný

ИНЪГДА adv. jindy, kdysi

ИОАНЪ, -А m. Jan

ИРОДИАДА, -ЪИ; ИРОДИНА,

-ИНА f. Herodiada

ИРОДЪ, -Ъ м. Herodes
ИСКАТИ (ИСКЪ, ИШТЕ-
ШИ) s gen., ipf. hledati

ИСКОНИ adv. zpočátku,
na počátku

ИСКОУСИТИ (ИСКОУШЪ,
ИСКОУСИШИ) pf. zkusiti

ИСПОВѢДАТИ (ИСПОВѢДАЪ,
ИСПОВѢДАЕШИ) ipf.
vyповѣděti, vyліčiti

ИСПОВѢДЬ, -И f. vyznání,
zpověď

ИСПОЧИТИ (ИСПОЧИЪ,
ИСПОЧИЕШИ) pf. odpo-
činouti si, oddychnouti si

ИСПРАВИТИ (ИСПРАВЛЪ,
ИСПРАВИШИ) pf.
vyříditi, provésti

ИСТИНА, -ЪІ f. pravda
ВЪ ИСТИНЪ opravdu,
zajisté

ИСТЪ, -ЪІИ adj. jistý,
pravý, skutečný

ИСТАЪАТИ (ИСТАЪАЪ,
ИСТАЪАЕШИ) ipf. vymá-
hati, vyžadovati, dotazovati se

ИСОУСОВЪ adj. poss. Ježíšův

ИСОУСЪ, -Ъ м. Ježíš

ИСХОДИТИ (ИСХОЖДЪ,
ИСХОДИШИ) ipf. vycházeti

ИЦѢЛИТИ (ИЦѢЛЪ,
ИЦѢЛИШИ) pf. uzdraviti

ИЗЪХНЪТИ (ИЗЪХНЪ, ИЗЪ-
ХНЕШИ) pf. vyschnouti
uschnouti, vyprahnouti

ИТИ (ИДЪ, ИДЕШИ; part.
praet. ШЪДЪ) ipf. jíti

ИТИ ПО КОМУ následo-
vati někoho

ИЧИСТИ (ИЧЪТЪ, ИЧЪ-
ТЕШИ) pf. spočítati,
vypočísti

ИШЪДЪ viz ИЗИТИ

ИЮДА, -ЪІ м. Jidáš

ИЮДЕИСКЪ, -ЪІИ adj.
židovský

ИКРЕН, -ЕНА м. kněz

ИКРОУСАЛИМЪ, -А м.

Jeruzalém

К

КАДИТИ (КАЖДЪ, КАДИ-

ШИ) ipf. vykuřovati ka-
didlem

КАМЪИ, КАМЕНЕ м. kámen

КАМЪНЪ, -ЪИИ adj. kamenný

КАНАГАЛИЛЕНА, -НА ф.

Kaň Galilejská

КАПАДОКИИСКЪ, -ЪИИ

adj. kapadokský

КАПЕРЪНАДОУМЪ, -А м.

Kafarnaum

КАЯТИ СЯ (КАЯ СЯ,

КАЮШИ СЯ) ipf. káti se

КЛАСЪ, -А м. klas

КЛИМЕНЪ, -А м. Kliment

КЛИЦАТИ (КЛИЧЪ, КЛИ-

ЧЕШИ) ipf. volati,

křičeti

КЛЮЧИТИ СЯ (КЛЮЧЪ

СЯ, КЛЮЧИШИ СЯ) pf.

hoditi se, přihoditi se

КЛАТВА, -ЪИ ф. přísaha

КЛАТИ (КЛЫНЪ, КЛЫНЕ-
ШИ) s akus., ipf.

proklínati /někoho/

КЛАТИ СЯ zapřísahati se,

přísahati

КОЗЬЛА, -АТЕ н. kůzle

КОЛИКО adv. kolik, jak mnoho

КОНСТАНТИНЪ, -А м.

Konstantin

КОНЬЦЪ, -А м. konec

КОРАБЛЬ, ЛЯ м. koráb, loď

КОРАБЬНИКЪ, -А м.

lodník, námořník

КОРЕНЬ, -НЕ м. kořen

КОСТЬ, -И ф. kost

КРЪВЬ, -Е ф. krv

КРЪСТИТЕЛЬ, -ЛЯ м.

křtitel

КРЪСТИТИ (КРЪШТЖ,
КРЪСТИШИ) ipf. i pf.

křtíti, pokřtíti

КРЪСТИЯНИНЪ, -Ъ м.

křesťan

КРЪСТЪ, -Ъ м. kříž

КРЪПОСТЬ, -И f. síla

КРЪПЪ, КРЪПЪКЪ, -ЪИ

(komp. КРЪПЛИИ)

adj. silný

КОУПИТИ (КОУПЛЖ,

КОУПИШИ) pf. koupiti

КОУПНО adv. společně,

vespolek, dohromady

КОУРЪ, -Ъ м. kohout

КОУЦИНА, -НА f.

krupicová kaše s medem

КЪ praep. s dat. k, na;

КЪ ТОМОУ dále;

КЪ ТОМОУ НЕ již ne

КЪДЕ adv. kde

КЪНАСЪ, -Ъ м. kníže

КЪНАСЪ СЪНЬМИШТОУ

představený synagogy

КЪТО, gen. КОГО pron. kdo

КЪИИ, КАНА, КОЕ pron.

interr., indef. jaký, jakýsi

Л

ЛЕВЪИТИ, -Ъ м. levita

ЛЕЖАТИ (ЛЕЖЖ, ЛЕЖИШИ)

ipf. ležeti

ЛИ part. zda, či, -li;

conj. nebo

ЛИКИНИИ, -ИНА м. Likinios

ЛИКОВАТИ (ЛИКОУЖ, ЛИ-

КОУЕШИ) ipf.

veseliti se, radovati se

ЛИКЪ, -Ъ м. veselí, jásot

ЛИШАТИ СЯ (ЛИШАЖ СЯ,

ЛИШАЕШИ СЯ) ipf.

strádati, míti nouzi

ЛИШИТИ СЯ (ЛИШЖ СЯ,

ЛИШИШИ СА) ipf.
míti nouzi

ubohý, chudý člověk,
ubožák, chudák

ЛОБЗЗАТИ (ЛОБЗЖА,
ЛОБЗЖЕШИ) pf. políbiti

МАНАСТЫРЬ, -Я m. klášter

ЛОУКА, -ЪІ m. Lukáš

МАРТЪ, -А m. březen

ЛЪВЪ, -А m. lev

МАСЛО, -А n. mast, olej

ЛѢТО, -А n. léto, rok

МАТИ, МАТЕРЕ f. matka

ЛѢТА ОГРЯДЖЦѢ
/gen. časový, Kyj.l./
když přejde rok

МЕДЪ, -ОУ m. med

МИЛОСРДОВАТИ (МИЛО-
СРДОУЖЪ, -СРДОУЖЕШИ)
pf. smilovati se

ЛЮБО conj. nebo

МИЛОСТИВЪ, -ЪІІІ adj.

ЛЮБОДѢИЦА, -А f.
nevěstka, cizoložnice

milostivý, milosrdný

ЛЮБОНИШТЬ, -ІІІІ adj.

МИЛОСТЬ, -І f. milost,

milující chudé, mající
v lásce chudé, dobrodinec

milosrdenství

МИЛОСТИЖЪ laskavě

ЛЮДИЖЪ, -ІІІІ m. pl. lidé

МИМО adv. mimo

МИМО ИТИ jíti mimo,
minouti

МИМО ХОДИТИ
přecházeti mimo

М

МИСА, -ЪІ f. mísa

МАЛО adv. málo

МИХАИЛЪ, -А m. Michal

МАЛОМОШТЬ, -ІІІІ m.

МЛАДЕНИШТЬ, -Ѧ м.

chlapeček

МЛАДЫНЬЦЬ, -Ѧ м.

nemluvně, malé dítě

МОИ, МОѦ, МОѸ

pron. poss. měj

МОЛИТВА, -Ѧ f. modlitba

МОЛИТИ (МОЛѦ, МОЛИ-
ШИ) ipf. prosit

МОЛИТИ СѦ modlit se

МОРАВѦНЕ, -НѦ

pl. m. Moravané

МОРАВЬСКЪ, -ѦИ

adj. moravský

МОРЕ, -РЕѦ n. moře

МОШТИ (МОГѦ, МОЖЕ-
ШИ) ipf. moci

МРЪТВЪ, -ѦИ adj.

mrtev, mrtvý

МНОГО adv. mnoho

НА МНОГОѦ

za mnoho, draho

НЕ ПО МНОГОУ

zkrátka, za chvíli

МНОГЪ adj. pron. mnohý

МѦ|pron.pers. my; akus. НѦ|

může být i ve funkci

enklitického dativu

МЪСЛИТИ (МЪШЛѦ,

МЪСЛИШИ) ipf. myslit

МЪНѦИ, МЪНѦШИ, МЪНѸ

adj. komp. menší, mladší

МЪША, -Ѧ f. mše

МЪРА, -ѦИ f. míra

МЪСТО, -Ѧ n. místo

МЪСАЦЬ, -Ѧ м. měsíc

МЪДРО, -ѦИ adj. moudrý

МЪЖЬ, -Ѧ м. muž

МЪКА, -ѦИ f. muka, mučení

МЪЧЕНИКЪ, -Ѧ м. mučedník

МЪЧЕНИЦА, -Ѧ f. mučednice

МЪЧЕНИѸ, -ИѦ n. mučení

МЪЧИТИ (МЪЧѦ, МЪЧИ-
ШИ) ipf. mučiti

N

НА praep. s akus. a

s lok. na; s akus. proti

НАДЪ praep. s akus. a s instr. nad

НАЗАРЕИСКЪ, -ЪИИ adj.

nazaretský

НАИМЬНИКЪ, -А m.

nájemník

НАМѢСТЬНИКЪ, -А m.

nástupce

НАПАСТИ (НАПАДЪЖ,

НАПАДЕШИ) pf.

padnouti /na něco/

НАПАСТИ НА ВЪИЖ

padnouti do náručí,

padnouti okolo krku

НАПАСТЬ, -И f. pokoušení

НАПЛЪНИТИ (НАПЛЪНЪЖ, НАШЬ, -А, -Е pron.poss. наш

НАПЛЪНИШИ) pf. s gen. НЕ part. ne

naplniti /něčím/

НАПЛЪНИТИ СЯ naplniti
se

НАРЕШТИ (НАРЕКЪЖ,

НАРЕЧЕШИ) pf. nazvati

НАСЛѢДОВАТИ (НАСЛѢ-
ДОУЖ, НАСЛѢДОУЖИ)

ipf. následovati /někoho/

obdržeti dědictvím /něco/

НАСЛѢДЬНИКЪ, -А m. násle-
dovník, pokračovatel, dědic

НАСЪИТИТИ СЯ (НАСЪИ-

ШТЪ СЯ, НАСЪИТИШИ

СЯ) pf. nasytiti se, najísti
se

НАОУЧИТИ (НАОУЧЪЖ,

НАОУЧИШИ) pf.

naučiti, poučiti

НАЧАТИ (НАЧЪНЪЖ, НАЧЪ-
НЕШИ) pf. začítí

НАЧАТЪЖ, -А m.

počátek, začátek

НЕБЕСЬНЪЖ, -ЪИИ adj.

nebeský

НЕБЕСЬСКЪ, -ЪИ adj.

nebeský

НЕБО, НЕБЕСЕ n. nebe

НЕЖЕ part. než

НЕПОБѢДЪНЪ, -ЪИ

adj. neporažený,
neporazitelný

НЕСЪМЪСЛЪНЪ, -ЪИ adj.

nerozumný, pošetilý

НЕЧИСТЪ, -ЪИ adj. nečistý

НИ part. nikoli, ani

НИ - НИ ani - ani

НЕ - НИ ne - ani

НІВЪ, -ЪІ f. niva, louka

НИКОЛИЖЕ adv. nikde

НИКЪТОЖЕ pron. nikdo

НИЧЪТОЖЕ, НИЧЕСОЖЕ

pron. nic

НИШТЬ, -ИИ adj. chudý

НОВЪ, -ЪИ adj. nový

НОГЪ, -ЪІ f. noha

НОСИТИ (НОШЪ, НОСИ-
ШИ) ipf. nositi

НОШТЬ, -И f. noc

НОУДИТИ viz НЖДИТИ

НЪ part., conj. ale, avšak,
však, nýbrž

НЪИНѢ, НЪИНА adv. nyní

НѢКЪИ, НѢКАНА, НѢКОЕ

adj. pron. nějaký, jakýsi

НѢСМЪ viz БЪИТИ

НЖДИТИ (НЖДЪ, НЖДИШИ)

ipf. nutiti

НЖДА, -А f. nutnost,

potřeba, nouze

НѢГО atd. И
viz

О

О praep. s loc. okolo,

o, stran, pro;

s akus. okolo

О ДЕСНЖЪ na pravici

О ШЮЖЪ na levici

ОБИТИ (ОБИДЪ, ОБИДЕШИ)

pf. <u>obklopiti</u> , <u>obklíčiti</u>	ОБЪШТАНИК, -ИНА n.
ОБЛОБЗИЗАТИ (ОБЛОБЗИ-	<u>slib</u> , <u>příslib</u>
ЗАЖ, ОБЛОБЗИЗАК-	ОБАЗАТИ (ОБАЖЖ, ОБА-
ШИ) ipf. <u>líbatí</u>	ЖЕШИ) pf. <u>obvázati</u> ,
ОБЛЪШТИ (ОБЛЪКЖ,	<u>ovázati</u>
ОБЛЪЧЕШИ; part. pf.	ОБАТИ (ОБЪМЖ, ОБЪМЕШИ)
pass. ОБЛЪЧЕНЪ)	pf. <u>obejmouti</u> , <u>pojmouti</u> ,
pf. <u>obléci</u>	<u>obsáhnouti</u>
ОБЛЪШТИ ВЪ ЧЪТО	ОВЪ, ОВА, ОВО pron. dem.
<u>obléci</u> věč, do čeho	<u>onen</u>
ОБЛЪШТИ СА <u>obléci se</u>	ОВЪ - ОВЪ <u>jeden</u> - <u>druhý</u>
ОБРАТИТИ (ОБРАШТЖ,	ОВИ <u>některí</u>
ОБРАТИШИ) pf. <u>obrátiti</u>	ОВЪЦА, -А f. <u>ovce</u>
ОБРАТИТИ СА <u>obrátiti se</u>	ОГОБЪСИТИ СА viz
ОБРЪСТИ (ОБРАШТЖ,	ОУГОБЪСИТИ СА
ОБРАШТЕШИ) pf.	ОГРАСТИ (ОГРАДЖ,
<u>naléztí</u>	ОГРАДЕШИ) pf. <u>pro-</u>
ОБРЪТАТИ (ОБРЪТАЖ,	<u>jíti</u> , <u>přejíti</u> , <u>minouti</u>
ОБРЪТАКШИ) ipf.	ЛЪТА ОГРАДЖЦЪ
<u>nalézati</u> , <u>nacházeti</u>	/gen. časový, Kyj. 1./
ОБЗИЧАИ, -И m. <u>obyčej</u> ,	<u>když přejde rok</u>
<u>zvyk</u>	ОДРЪЖАТИ (ОДРЪЖЖ,

ОДРЪЖИШИ) pf. <u>obejmouti</u> , <u>obklíčiti</u> , <u>pojmuti</u>	ОСНОВАТИ (ОСНОВУЖ, ОСНОВУЖШИ) pf. <u>založiti</u> , <u>osnovati</u>
ОЖЕНИТИ СЯ (ОЖЕНИЖ СЯ, ОЖЕНИШИ СЯ) pf. <u>oženiti se</u>	ОСТАВИТИ (ОСТАВЛЖ, ОСТАВИШИ) pf. <u>ponecha- ti</u> , <u>zanechati</u> , <u>odpustiti</u>
ОЖИТИ (ОЖИВЖ, ОЖИ- ВЕШИ) pf. <u>oživnouti</u> , <u>ožíti</u>	ОСТАТИ (ОСТАНЖ, ОСТА- НЕШИ) pf. <u>zůstatí</u>
ОКО, ОЧЕСЕ n. <u>oko</u>	ОСЪСТИ (ОСАДЖ, ОСА- ДЕШИ) pf. <u>oblehnouti</u> , <u>obklíčiti</u>
ОЛЪИ, ОЛЪНА m. <u>olej</u>	ОТВРЪСТИ (ОТВРЪЗЖ, ОТВРЪЗЕШИ) pf. <u>otevřítí</u>
ОМЗИТИ (ОМЗИЖ, ОМЗИЖ- ШИ) pf. <u>omýti</u> , <u>umýti</u>	ОТИТИ (ОТИДЖ, ОТИДЕШИ) pf. <u>odejítí</u>
ОНЪ, ОНА, ОНО pron. dem. <u>onen</u>	ОТРОКЪ, -А m. <u>dítě</u> , <u>chlapec</u>
ОПЛАТЪ, -А m. <u>hostie</u> /bohoslužebný chléb/	ОТЪ praep. s gen. <u>od</u> , <u>z</u>
ОПРЪТИ СЯ (ОПЪРЖ СЯ, ОПЪРЕШИ СЯ) pf. <u>opřítí se</u>	ОТЪ ТЪДЪ, ОТЪ ТЪДОУ <u>odtamtud</u>
ОРЪЖИЖ, -ИНА n. <u>zbraň</u> , <u>meč</u>	ОТЪ КЪДОУ <u>odkud</u>
ОСКВРЪНИТИ (ОСКВРЪ- НЖ, ОСКВРЪНИШИ) pf. <u>znečistiti</u> , <u>poskvrniti</u> , <u>zhanobiti</u>	ОТЪ СЪДОУ <u>odsud</u> ОТЪВРЪШТИ (ОТЪВРЪГЖ,

ОТЗВРЪЖЕШИ) pf.

odvrhnouti, odhoditi

ОТЗВРЪШТИ СѦ

/s gen./ zřici se /čeho/;

odpadnouti /od čeho/

ЛЮДЬМЪ НАШИМЪ

ПОГАНЬСТВА СѦ ОТЗ-

ВРЪГЪШЕМЪ /dat. absolutní/

když /ač/ naši lidé odvrh-

li pohanství, zřekli se

pohanství

ОТЗВЪШТАТИ (ОТЗВЪШТА-
Ж, ОТЗВЪШТАКШИ)

pf. odvĕtiti, odpověděti

ОТЗПОУСТИТИ (ОТЗ-
ПОУШТЪ, ОТЗПОУ-

СТИШИ) pf. propustiti

ОТЗРЕЧЕНЪ viz ОТЗРЕШТИ

ОТЗРЕШТИ (ОТЗРЕКЪ,
ОТЗРЕЧЕШИ) pf. odřici

ОТЗРЕЧЕНЪ omluven

ОТЗРЕШТИ СѦ

odřici, omluvití se

ОТЗРИЦАТИ СѦ (ОТЗРИ-
ЦАЖ СѦ, ОТЗРИЦАК-
ШИ СѦ) ipf. odřikati se,
zřikati se

ОТЗРОЧЬНЪ, -ЪИ adj. ten,

kdo se něčeho odřekl,

/zřekl/; omluvený

ОТЗСТЪПИТИ (ОТЗСТЪПЛАЖ,
ОТЗСТЪПИШИ) pf. od-

stoupiti, ustoupiti,

uhnouti

ОТЬЦЬ, -Ъ m. otec

ОЧИСТИТИ (ОЧИШТЪ, О-
ЧИСТИШИ) pf. očistiti

ОЧИШТЕНИКЪ, -ИНА n.

očistění

П

ПАГОУБА, -Ъ f. záhuba,
zhouba

ПАЗОУХА, -ЪІ f. <u>podpaží</u> , <u>náruč</u>	ПЛОДЪ, -Ъ m. <u>plod</u> , v pl. <u>ovoce</u>
ПАКЪІ adv. <u>opět</u> , <u>zase</u> , <u>dále</u>	ПЛАСАТИ (ПЛАШЖ, ПЛА- ШЕШИ) ipf. <u>tancovati</u>
ПАПЕЖЬ, -Ъ m. <u>papež</u>	ПО praep. s loc. <u>po</u> , <u>za</u> ; s dat. <u>podle</u> , distributivně <u>po</u> ; s akus. <u>po</u>
ПАСТИ (ПАДЖ, ПАДЕШИ) pf. <u>padnouti</u>	
ПАСТИ НА НОГОУ /s dat./ <u>padnouti k nohám</u>	
ПАСТИ СЯ <u>padnouti</u> , <u>spadnouti</u>	ИТИ ПО КОМЪ <u>následo-</u> <u>vati někoho</u>
ПАСТИ (ПАСЖ, ПАСЕШИ) ipf. <u>pásti</u>	ПО ВСѢ ЛѢТА <u>po všechna léta</u>
ПЕТРЪ, -Ъ m. <u>Petr</u>	ПОВЕЛѢТИ (ПОВЕЛЖ, ПОВЕЛИШИ) pf. <u>roz-</u> <u>kázati</u> , <u>přikázati</u> , <u>naříditi</u>
ПЕЧАЛЬ, -И f. <u>smutek</u> , <u>zármutek</u>	
ПИТИ (ПИЖ, ПИКШИ) ipf., pf. <u>píti</u> , <u>vypíti</u>	ПОВРѢШТИ (ПОВРЪГЖ, ПОВРЪЖЕШИ) pf. <u>po-</u> <u>hoditi</u> , <u>odložiti</u>
ПИТОМЪ, -ЪІІІ adj. <u>vykrmený</u> , <u>tučný</u> , <u>tlustý</u>	ПОВѢДАТИ (ПОВѢДАЖ ПОВѢДАКШИ) ipf. <u>vyprávěti</u> , <u>povídati</u>
ПИШТА, -А f. <u>strava</u> , <u>jídlo</u>	
ПЛАКАТИ СЯ (ПЛАЧЖ СЯ, ПЛАЧЕШИ СЯ) ipf. <u>plakati</u>	ПОВѢДѢТИ (ПОВѢМЪ,

ПОВѢСИ) pf. <u>pověděti</u>	<u>služeti se, patřiti se</u>
ПОГАНЬСТВО, -А n. <u>pohanství</u>	ПОДОБИТИ СЯ (ПОДО - БЛЖ СЯ, ПОДОБИШИ СЯ) ipf. /s dat./ <u>podobati</u> <u>se, býti podoben</u>
ПОГОУБИТИ (ПОГОУБЛЖ, ПОГОУБИШИ) pf. <u>zahubiti /někoho/; po-</u> <u>zbývati /něčeho/, přijí-</u> <u>ti /o něco/, ztratiti/něco/</u>	ПОДРОУГЪ, -А m. <u>druh,</u> <u>společník</u>
ПОГЪБНЖТИ (ПОГЪБНЖ, ПОГЪБНЕШИ) pf. <u>zahynouti</u>	ПОЖРѢТИ (ПОЖЪРЖ, ПОЖЪ- РЕШИ) pf. <u>obětovati,</u> <u>přinéstí oběť</u>
ПОДАВИТИ (ПОДАВЛЖ, ПОДАВИШИ) pf. <u>sadá-</u> <u>viti, zardousiti</u>	ПОЗОБАТИ (ПОЗОБЛЖ, ПОЗОБЛЖЕШИ) pf. <u>se-</u> <u>zobati, pozobati</u>
ПОДАВЛЖАТИ (ПОДАВЛЖА- Ж, ПОДАВЛЖАЖЕШИ) ipf. <u>dáviti, rdousiti,</u> <u>škrtiti, dusiti</u>	ПОИТИ (ПОИДЖ, ПОИ- ДЕШИ; part. praet. ПОШЪДЪ) pf. <u>jíti,</u> <u>vydati se na cestu</u>
ПОДАТИ (ПОДАМЪ, ПО- ДАСИ) pf. <u>podati, dāti</u>	ПОКАЗАТИ (ПОКАЖЖ, ПОКАЖЕШИ) pf. <u>ukáza-</u> <u>ti, projeviti</u>
ПОДОБАТИ (3.os.sg.praes ПОДОБАЖЕТЪ) ipf.	ПОКАНАНИКЪ, -ИНА n. <u>pokání</u>

ПОКЛОНИТИ СЯ (ПОКЛО-	МОЛѢ СЯ, ПОМОЛИ-
НѢ СЯ, ПОКЛОНИ-	ШИ СЯ) pf. <u>pomodliti se</u>
ШИ СЯ) pf. <u>pokloniti se</u>	ПОМОШТЬ, -И f. <u>помос</u>
ПОКОРИТИ [СЯ] (ПОКОРѢ	ПОМОУДИТИ (ПОМОУ-
[СЯ], ПОКОРИШИ [СЯ]) pf.	ЖДѢ, ПОМОУДИШИ) pf.
<u>pokořiti/se/</u> , <u>podrobiti/se/</u>	<u>prodleti</u> , <u>setrvati</u>
ПОЛАГАТИ (ПОЛАГАѢ,	ПОМЗІСЛИТИ (ПОМЗІШЛѢ,
ПОЛАГАѢШИ) pf. <u>klásti</u> ,	ПОМЗІСЛИШИ) pf. <u>po-</u>
<u>předpokládati</u>	<u>mysliti</u> , <u>rozmysliti si</u>
ПОЛОЖИТИ (ПОЛОЖѢ,	ПОПЕШТИ СЯ (ПОПЕКѢ СЯ,
ПОЛОЖИШИ) pf. <u>po-</u>	ПОПЕЧЕШИ СЯ) pf.
<u>ložiti</u>	<u>postarati se</u> , <u>míti soucit</u>
ПОЛЗ, -ОУ m. a/ <u>půle</u> , <u>strana</u>	ПОПЪРАТИ (ПОПЕРѢ, ПО-
ДО ПОЛЗ <u>až do</u>	ПЕРЕШИ) pf. <u>pošlapati</u>
<u>polovice</u> ; b/ <u>pohlaví</u> , <u>rod</u>	ПОРИВАТИ (ПОРИВАѢ,
/mužský nebo ženský/	ПОРИВАѢШИ) ipf.
ПОМИЛОВАТИ (ПОМИ-	<u>postrkovati</u>
ЛОУѢ, ПОМИЛОУ-	ПОСЛОУШАТИ (ПОСЛОУ-
ѢШИ) pf. s akus.	ШАѢ, ПОСЛОУШАѢШИ)
<u>smilovati se</u> , <u>slitovati se</u>	ipf. /s gen./ <u>poslouchati</u> ,
/nad někým/	<u>naslouchati</u>
ПОМОЛИТИ СЯ (ПО-	ПОСРѢДѢ adv., praep. s gen.
	<u>uprostřed</u>

ПОСТИГНАТИ (ПОСТИГ-
НА, ПОСТИГНЕШИ)

pf. dostihnouti

ПОСТИЛАТИ (ПОСТИЛАНА,
ПОСТИЛАКШИ) ipf.

stláti, prostíratí,

rozestíratí

ПОСТЪЛАТИ (ПОСТЕЛНА,
ПОСТЕЛКШИ) pf.

ustlati, prostříti

ПОСЪЛАТИ (ПОСЪЛНА,
ПОСЪЛКШИ) pf. poslati

ПОТАПЛАТИ СЯ (ПОТА-
ПЛАНА СЯ, ПОТАПЛАК-
ШИ СЯ) ipf. potápěti se,
topiti se

ПОТРЕБА, -ЪІ f. potřeba
ПОТРЕБА КСТЪ

je třeba, potřeba,

zapotřebí

ПОТРЕБЪНЪ, -ЪІІІ adj.

potřebný, příhodný

ПОТЪКНАТИ СЯ (ПОТЪ-
КНА СЯ, ПОТЪКНЕ-
ШИ СЯ) pf. klopýtnouti,

opřítí se

ПОХВАТИТИ (ПОХВА-
ШТА, ПОХВАТИШИ)

pf. uchopiti, popadnouti

ПОЧИВАТИ (ПОЧИВНА,
ПОЧИВАКШИ) ipf.

odpočívati

ПОЧРЪТИ (ПОЧРЪПНА, ПОЧРЪПЕШИ)

pf. načerpati, nabрати

ПОЧОУТИ (ПОЧОУНА, ПОЧОУ-
КШИ) pf. zaslechnouti

ПОЯСЪ, -ЪІ m. pás

ПОЯТИ (ПОИМНА, ПОИМЕ-
ШИ) pf. pojmuti,

zajmouti

ПРАВЪДЪНИКЪ, -ЪІ m.

spravedlivý člověk

ПРАВЪДЪНЪ, -ЪІІІ adj.

spravedlivý

ПРАЗДНОВАТИ (ПРАЗД-

НОУЖ, ПРАЗДНОУЖ-
 ШИ) ipf. slaviti
 ПРИ conj. s lok. při, u
 ПРИБЛИЖИТИ СЯ (ПРИ-
 БЛИЖА СЯ, ПРИБЛИ-
 ЖИШИ СЯ) pf. přiblížiti se
 ПРИВЕСТИ (ПРИВЕДЖ,
 ПРИВЕДЕШИ) pf. přivésti, zavésti
 ПРИГВОЗДИТИ (ПРИ-
 ГВОЖДАЖ, ПРИГВО-
 ЗДИШИ) pf. přibítí,
zabítí
 ПРИЗВАТИ (ПРИЗОВЖ,
 ПРИЗОВЕШИ) pf. za-
volati, povolati
 ПРИЗРЪТИ (ПРИЗРЖ,
 ПРИЗРИШИ) pf. pohlédnouti
 ПРИИЖДИТИ (ПРИИЖДИ-
 ВЖ, ПРИИЖДИВЕШИ) pf.

více vynaložiti
 ПРИИТИ viz ПРИТИ
 ПРИКЛЮЧАИ, -НА m. náhoda
 ПО ПРИКЛЮЧАЮ
náhodou
 ПРИКЛЮЧИТИ СЯ
 (ПРИКЛЮЧА СЯ, ПРИ-
 КЛЮЧИШИ СЯ) pf. přihoditi se
 ПРИЛЕЖАТИ (ПРИЛЕЖЖ,
 ПРИЛЕЖИШИ) ipf. /s lok./ pečovati
 ПРИЛЬНЖТИ (ПРИЛЬ-
 НЖ, ПРИЛЬНЕШИ;
 part. praet. ПРИЛЬПЗ)
 pf. přilnouti, přilepiti se
 ЯЗЫКЪ ПРИЛЬПЕ
 ГРЪТАНИ zdřevěněl /mi/
jazyk
 ПРИЛЪПИТИ СЯ (ПРИ-
 ЛЪПЛЯ СЯ, ПРИЛЪ-
 ПИШИ СЯ) pf. /s lok./

přidržeti se, připojiti se,
přidružiti se,

ШЖ, ПРОГЛАСИШИ) pf.
ředpověděti, ředem říci,
ředeslati

ПРИНЕСТИ (ПРИНЕСЖ,
ПРИНЕСЕШИ) pf.
přinésti, donésti

ПРОЗАБНЖТИ (ПРОЗАБ-
НЖ, ПРОЗАБНЕШИ;

ПРИНОСИТИ (ПРИНОШЖ,
ПРИНОСИШИ) ipf.
donášeti, přinášeti

part. praet. ПРОЗАБЗ)

pf. vzejíti /o semeni/

ПРОПОВѢДАТИ (ПРОПО-

ВѢДАЖ, ПРОПОВѢ-
ДАЖШИ) ipf. hlásati,

ПРИСКРЗБЪНЗ, -ЗИ

adj. sklíčený, velmi
zarmoucený, přesmutný

rozhlášovati, kázati

ПРИСТЖПТИ (ПРИСТЖ-
ПЛЖ, ПРИСТЖПИШИ)
pf. přistoupti

ПРОСИТИ (ПРОШЖ, ПРОСИ-
ШИ) ipf. prosi

ПРОСЛЪЗИТИ СЖ (ПРОСЛЪ-

ЖЖ СЖ, ПРОСЛЪЗИШИ
СЖ) pf. zaslzet
praet. ПРИШЪДЗ)
pf. přijíti

ПРЪВЗ, -ЗИ adj. num.

prvý, první

ПРИТЗЧА, -А f. podobenství

ПРЪВѢИ komp. prvnější,

ПРИЖАТИ (ПРИИМЖ, ПРИ-

dřívější

ИМЕШИ) pf. přijmouti,
vzít k sobě

ПРЪСТЕНЬ, -Е m. prsten

ПРЪСТЬ, -И f. prach, prst

ПРОГЛАСИТИ (ПРОГЛА-

ПРѢВѢЧЫНЪ, -ЪИ adj.	pf. <u>přestoupiti</u> , <u>překročiti</u> , <u>věčný</u> , <u>nepomíjející</u> , <u>nesmrtel-</u> <u>ný</u> <u>porušiti</u>
ПРѢДАНИКЪ, -ИНА n.	ПРѢФАЦИНА, -ИНА f. <u>předání</u> , <u>vydání</u> , <u>zrada</u> <u>preface</u> /část bohoslužby/
ПРѢДАТИ (ПРѢДАМЪ, ПРѢДАСИ) pf.	ПОУСТЪИНИ, -ИНА f. <u>poušť</u> <u>předati</u> , <u>vydati</u> , <u>zraditi</u> ПЪТИЦА, -А f. <u>pták</u>
ПРѢДРАГЪ, -ЪИ adj.	ПЪСАТИ (ПИШЪ, ПИШЕШИ) <u>předrahý</u> , <u>velmi drahý</u> ipf. <u>psáti</u>
ПРѢДЪ praep. a akus.	ПЪСЪ, -А m. <u>pes</u>
a s instr. <u>před</u>	ПѢНИКЪ, -ИНА n. <u>zpěv</u>
ПРѢЖДЕ adv. <u>dříve</u> , <u>napřed</u>	ПѢНАСЪ, -А m. <u>peníz</u> , <u>mince</u>
ПРѢЛИЯТИ (ПРѢЛѢЖЪ, ПРѢЛѢКШИ) pf.	ПѢСНЬ, -И f. <u>píseň</u>
<u>přelíti</u>	ПѢСЪКЪ, -А m. <u>písek</u>
ПРѢМОУДИТИ (ПРѢМОУ- ЖЪ, ПРѢМОУДИШИ)	ПѢТИ (ПОЖЪ, ПОКШИ) ipf. <u>zpívati</u> , <u>pěti</u>
pf. <u>setrvati</u> , <u>prodlíti</u>	ПАТЬ, -И num. <u>pět</u>
ПРѢСТОЛЪ, -А m. <u>trůn</u>	ПАТЬ НА ДЕСАТЕ <u>patnáct</u>
<u>stolec</u>	ПЪТЬ, -И m. <u>cesta</u>
ПРѢСТЪПИТИ (ПРѢСТЪ- ПЪЖЪ, ПРѢСТЪПИШИ)	

Р

РАБОТАТИ (РАБОТАЖ,
РАБОТАКШИ) ipf.

sloužiti

РАБЪЗ, -А м. sluha, slu-
žebník, otrok

РАБЪЗИНИ, -НИА ф. služka,
otrokyně

РАДИ praep. s gen. /klade
se za podstatné jm. / pro

СЕГО РАДИ proto

РАДОВАТИ СЯ (РАДОУЖ
СЯ, РАДОУКШИ СЯ)
ipf. radovati se

РАДОСТЬ, -И ф. radost

РАДОСТЬНЫЗ, -ЗИИ adj.
radostný, radující se,
rozradostněný

РАЗБОЙНИКЪЗ, -А м.
lupič, loupežník

РАЗВѢ praep. s gen. kromě
РАЗГНѢВАТИ СЯ (РАЗГНѢ-

ВАЖ СЯ, РАЗГНѢВАКШИ

СЯ) pf. rozhněvati se

РАЗДРѢШИТИ (РАЗДРѢШЖ,
РАЗДРѢШИШИ) pf. roz-

vázati

РАЗДѢЛИТИ (РАЗДѢЛЖ,
РАЗДѢЛИШИ) pf.

rozdělit

РАЗИТИ СЯ (РАЗИДЖ СЯ,
РАЗИДЕШИ СЯ) pf.

rozestoupiti se, rozprchnouti
se

РАЗОРИТИ (РАЗОРЖ,
РАЗОРИШИ) pf.

rozbořiti, zrušiti,

РАЗОРКЕНИК, -ИНА н. zbo-
ření, zničení, zpuštění,
zkáza

РАЗОУМѢТИ (РАЗОУМѢЖ,
РАЗОУМѢКШИ) ipf., pf.

rozuměti, porozuměti

РАМА, РАМЕНЕ н. ráme,
rameno

РАСПЯТИЕ, -ИЯ n.

rozcestí

C

РАСТОЧИТИ (РАСТОЧЖ,

РАСТОЧИШИ) pf.

rozmrhati, rozházeti

prohýřiti /o penězích
nebo o majetku/

РАТЬ, -И f. boj, bitva

РЕМЕНЬ, РЕМЕНЕ m. řemen

РЕШТИ (РЕКЖ, РЕЧЕШИ)

pf. říci

РИЗЬНИЦА, -А f. pokladna

РИКАТИ (РИКАЖ, РИКА-

ЖШИ) ipf. ryčeti, řvátí

РОЖДЬСТВО, -А n. narození

РОСТИСЛАВЪ, -А m. Rostislav

РОТИТИ СЯ (РОШТЖ СЯ, СВѢТѢТИ СЯ (СВѢШТЖ

РОТИШИ СЯ) ipf.

zaříkati se, zaklínati se

РѢКА, -Ъ f. řeka

РѢСНОТИВЪ, -ЪИ adj.

opravdový, skutečný,

pravdivý

РѢЧЬ, -И f. řeč, věc

РЖКА, -Ъ f. ruka

САМАРЯНИНЪ, -А m. Samaritán

САМЪ, -А, -О pron. sám

САНЪ, -ОУ m. hodnost, důstojen-
ství

САПОГЪ, -А m. střevíc

СВЕРѢПЪ, -ЪИ adj.

sveřepý, zavilý

СВИНИА nebo СВИНИИ, -ИЯ

f. svině, prase, vepř

СВОИ, СВОЯ, СВОЕ pron.

svůj, jeho

СВОИ jeho vlastní

СЯ, СВѢТИШИ СЯ)

ipf. svítiti, zářiti

СВѢТИЛЬНИКЪ, -А m.

pochodeň, lampa

СВѢТЪ, -А m. světlo

СВѢШТА, -А f. svíce, svíčka

СВАТИТИ (СВАШТЖ, СВА-

ТИШИ) ipf., pf. světiti,

posvětiti

СВАТЪ, -ЪИ adj.

svatý, posvátný

СЕБЕ pron. refl. sebe

СЕВАСТИНА, -ИНА f.

Sebastia

СЕЛО, -А n. pole

СИЛА, -ЪИ f. síla

СКВРЬНОСТЬ, -И f.

poskrna, hanba

СКВРЬНЫЪ, -ЪИ adj.

špinavý, poskrněný,

nečistý

СКОРО adv. rychle

СКОРЪ, -ЪИ adj. rychlý

СКОТЪ, -А m. hovado,

zvíře, dobytek

СКЖДЕЛЬ, -И f. střep,

střepina

СЛАВА, -ЪИ f. sláva

СЛАВИТИ (СЛАВЛЖ, СЛА-
ВИШИ) ipf. slaviti,

oslavovati

СЛАСТЬ, -И f. slast

ВЪ СЛАСТЬ rád

СЛОВО, СЛОВЕСЕ n. slovo

СЛОУГА, -ЪИ m. sluha, služeb-

služba,

oběť

СЛЪИШАТИ (СЛЪИШЖ, СЛЪИ-
ШИШИ) ipf. slyšeti

СЛЪДЪ, -А m. sled

ИТИ ВЪ СЛЪДЪ КОГО

jíti za někým, následovati

někoho

СЛЪПЪ, -ЪИ adj. slepý

СРЪДЦЕ, -А n. srdce

СТАРЪ, -ЪИ adj. starý

СТАРЬЦЬ, -А m. stařec

СТАРЬИШИНА, -ЪИ m. staře-

šina, přední muž

СТАТИ (СТАНЖ, СТАНЕШИ)

pf. stanouti

СТОЯТИ (СТОЖ, СТОИШИ)

ipf. státi

СТРАНА, -Ъ f. strana,

krajina, kraj

СТРОУПЪ, -Ъ m. rána

СТОУЖДЪ viz ШТОУЖДЪ

СТЪГНА, -Ъ f. ulice

silnice

СЪ праеп. s gen. a s instr. с

СЪБЛЮСТИ (СЪБЛЮДЖ,

СЪБЛЮДЕШИ) pf.

zachovati, uchovati

СЪБОРЪ, -Ъ m. sbor /poradní/

СЪБЪРАТИ (СЪБЕРЖ, СЪ-

БЕРЕШИ) pf. sebrati,

shromáždit

СЪБЪРАТИ СЯ sejít se, СЪЗАЖДА adv. zezadu

shromáždit se

СЪВЕСТИ (СЪВЕДЖ, СЪВЕ-

ДЕШИ) pf. svést, uvést,

položiti

СЪВЛЪШТИ (СЪВЛЪКЖ,

СЪВЛЪЧЕШИ; part.

praet. СЪВЛЪКЪ)

pf. svléci

СЪВѢДѢТЕЛЬСТВО, -Ъ n.

svědectví

СЪВѢТЪ, -Ъ m. rada

СЪВѢТЪ СЪТВОРИТИ

uraditi se, poraditi se

СЪВАЗАТИ (СЪВАЖЖ,

СЪВАЖЕШИ) pf. svázati,

spoutati

СЪГРѢШИТИ (СЪГРѢШЖ,

СЪГРѢШИШИ) pf. zhřešiti,

prohřešiti se

СЪДРАВЪ, -Ъ m. adj.

zdráv, zdravý

СЪЗАЖДА adv. zezadu

СЪЗЫДАТИ (СЪЗИЖДЖ,

СЪЗИЖДЕШИ) pf. vybudo-

vati, vystavěti

СЪКАЗАТИ (СЪКАЖЖ,

СЪКАЖЕШИ) pf.

oznámiti, vyložiti,

ustanoviti, naříditi

СЗМРѢТЬ, -И f. smrt
СЗНИТИ (СЗНИДѢ, СЗНИ-
ДЕШИ) pf. sejítí
sestoupiti, spadnouti

СЗНЬМЪ, -Ѧ m. shromáždění,
rada, tlupa, rota

СЗПАСИТЕЛѢ, -ЛѦ m.
spasitel

СЗПАСТИ (СЗПАСѢ, СЗПА-
СЕШИ) pf. spasiti

СЗПАСЪ, -Ѧ m. spasitel

СЗПОВѢДАТИ (СЗПОВѢДА-
Ю, СЗПОВѢДАЮЩИ) ipf. zvěstovati, vypra-
vovati

СЗРЕБРЬНИКЪ, -Ѧ m.
stříbrník

СЗРЕБРЬНЪ, -ЪИ adj.
stříbrný

СЗРѢСТИ (СЗРАШТѢ, СЗ-
РАШТЕШИ) pf. /s akus./
potkati /někoho/, setka-
ti se /s někým/, vyjítí
vstříc /někomu/

СЗСАТИ (СЗСѢ, СЗСЕШИ)
ipf. sáti

СЗСѢДЪ, -Ѧ m. nádoba

СЗТВОРИТИ (СЗТВОРИЮ,
СЗТВОРИШИ) pf.
učiniti, udělati

СЗТО, -Ѧ num. sto

СЗТОРИЦЕЮ adv. stokrát

СЗТЬНИКЪ, -Ѧ m. setník

СЗХОДИТИ (СЗХОЖДѢ,
СЗХОДИШИ) ipf.

sestupovati

СЗІ, СЗШТИ viz БЗІТИ

СЗІНЪ, -ОУ m. syn

СЪ, СИ, СЕ pron. dem. tento
ПО СЕМЬ potom

СЕГО РАДИ proto

СЪДЕ adv. zde

СЪДѢТИ (СЪЖДѢ, СЪДИ-
ШИ) ipf. seděti

СЪМО adv. sem

СЪМА, СЪМЕНЕ n. semeno,
sémě

СЪТИ (СЪЖ, СЪКШИ) ipf.

síti, zasévati

СЪЯТИ (СЪЖ, СЪКШИ) ipf.

síti, zasévati

СЪАИ ten, který síje,

rozsévač

СЖБОТА, -ЪІ f. sobota

СЖПРЖГЪ, -А m. spřežení

СΥΜΕΟΝЪ, -А m. Simeon

Т

ТАКО adv. tak

ТАКОЖДЕ adv. takéž

ТАКЪ, -А, -О adj. pron. takový

ТАМО adv. tam

ТАЯТИ (ТАЖ, ТАКШИ)

ipf. táti

ТВОРИТИ (ТВОРЖ, ТВО-
РИШИ) ipf. dělati,

činiti, způsobovati

ТВОРЬЦЬ, -А m. tvůrce

ТЕЛЬЦЬ, -А m. tele, býček

ТЕШТИ (ТЕКЖ, ТЕЧЕШИ)

ipf. téci, utíkatí, běžeti

ТО interj. nuže

ТОГДА, ТЪГДА adv. tehdy

ТОЛИКЪ, -А, -О pron.

tolikový, tak početný

ТОЛЬМИ adv. do té míry, tak

ТРЕТИИ, -ИНА, ИК num. třetí

ТРИИМЕНЪНЪ, -ЪІІІ adj.

trojmenný, mající tři jména

ТРИК, ТРИ num. tři

ТРОУДЪНЪ, -ЪІІІІ adj. unavený,
zemdlený

ТРОУПЪ, -А m. trup

ТРЪНИК, -ИНА n. trní

ТРЪПЪНИК, -ИНА n.

trpělivost

ТРЪБОВАТИ (ТРЪБОУЖ,
ТРЪБОУКШИ) ipf. /s gen./

potřebovati

ТОУ adv. tu, tam

ТОУЧЪНЪ, -ЪІІІІ adj. silný

ТЪ, ТА, ТО pron. dem. ten

КЪ ТОМОУ dále;

КЗ ТОМОУ НЕ již ne
ПО ТОМЪ potom

ТЗЖДЕ, ТАЖДЕ, ТОЖДЕ
pron. týž, tentýž

ТЗШТАНИКЪ, -ИНА n.
spěch, chvat

ТЗІ pron. pers. ty

ТЗІСЖШТЬНИКЪ, -А m.
náčelník tisíce mužů,
hejtman

ТЪМА, -ЗІ f. tma

ТЪМЪНИЦА, -А f. žalář

ТЪЛО, -ЕСЕ n. tělo

ОУ

ОУ a/ adv. již; НЕ ОУ
ještě ne; b/ praep. s gen.
u, od

ОУБИТИ (ОУБИЖ, ОУБИЖЕ-
ШИ) pf. zabít, usmrtiti

ОУБО adv. tedy, zajisté

ОУБОГЪ, -ЗИИ adj. ubohý,
chudobný

ОУБѢДИТИ (ОУБѢЖАЖ,
ОУБѢДИШИ) pf.
přinutiti, přiměti

ОУГОБѢСИТИ СЯ (ОУГОБѢ-
ЖА СЯ, ОУГОБѢСИ-
ШИ СЯ) pf. přinést
bohatou úrodu

ОУГОДИТИ (ОУГОЖАЖ,
ОУГОДИШИ) pf. zalíbiti
se

ОУГОТОВАТИ (ОУГОТО-
ВАЖ, ОУГОТОВАЖЕШИ)
pf. připraviti

ОУЖЕ adv. již, už;
viz též ЮЖЕ

ОУЗЪРѢТИ (ОУЗЪРЖ,
ОУЗЪРИШИ) pf. uzříti,
spatřiti

ОУМИРАТИ (ОУМИРАЖ,
ОУМИРАЖЕШИ) ipf.
umírat

ОУПИТИ СЯ (ОУПИЊ СЯ, ОУПИЊШИ СЯ) pf. <u>opítí se</u>	ОУСѢКНѢТИ (ОУСѢКНѢ, ОУСѢКНѢШИ) pf. <u>useknouti</u>
ОУПИТѢТИ (ОУПИТѢЊ, ОУПИТѢЊШИ) pf. <u>vykrmiti</u>	ОУСѢШТИ (ОУСѢКѢ, ОУСѢ- ЧЕШИ; 2. os. imper. ОУСѢЦИ) pf. <u>useknouti</u> , <u>utítí</u> , <u>stítí</u>
ОУПОДОБИТИ (ОУПОДОБЛѢ, ОУПОДОБИШИ) pf. <u>připodobiti</u> , <u>připodobniti</u>	ОУТВРѢДИТИ (ОУТВРѢЖѢ, ОУТВРѢДИШИ) pf. <u>uchrániti</u> , <u>ostříhati</u>
ОУСЛЫШАТИ (ОУСЛЫШѢ, ОУСЛЫШИШИ) pf. <u>uslyšeti</u>	ОУТРИКЪ, -ИНА n. <u>jítro</u>
ОУСНИНАНЪ, -НИ adj. <u>kožený</u>	НА ОУТРИНА <u>nazítří</u> , <u>zítra</u> , <u>druhého dne</u>
ОУСПѢШНЪ, -НИ adj. <u>úspěšný</u> , <u>zdařilý</u>	ОУТАГНѢТИ (ОУТАГНѢ, ОУТАГНѢШИ) pf.; ИЖЕ ОУТАЖЕ БЪИТИ /Ку j. l./ <u>jemuž se podařilo</u> <u>býti</u>
ОУСТА, -Ъ n. pl. <u>ústa</u> , <u>tlama</u>	
ОУСТИТИ (ОУШТѢ, ОУСТИ- ШИ) pf. <u>naváděti</u> , <u>domlou- vati</u>	
ОУСЪМѢНЪ, -НИ adj. <u>kožený</u>	ОУХО, ОУШЕСЕ n. <u>ucho</u>
ОУСЪХНѢТИ (ОУСЪХНѢ, ОУСЪХНѢШИ) pf. <u>uschnouti</u>	ОУЧЕНИКЪ, -А m. <u>učedník</u> ОУЧИТЕЛЪ, -ЛА m. <u>učitel</u>

Ф

ХОДИТИ (ХОЖАЖ, ХОДИШИ)

ipf. chopiti

ФИЛИПЪ, -А m. Filip

ХОТѢТИ (ХОШТЖ, ХОШТЕ-

ФИЛОСОФЪ, -А m. filosof ШИ) ipf./s dat./ chtíti

ХРАМИНА, -ЪІ f. chrám

Х

ХРАМЪ, -А m. dům

ХАЛЖГА, -ЪІ f. plot

ХРАНИТИ (ХРАНИЖ

ХВАЛА, -ЪІ f. chvála, dík

ХРАНИШИ) ipf.

ХЕРОУВИМЪСКЪ, -ЪІИ

chrániti

adj. cherubínský, andělský ХРИСТИАНЪСКЪ, -ЪІИ

ХЕРОУВИМЪ, -А m.

adj. křesťanský

cherubín, anděl

ХРИСТОСЪ viz ХРИСТЪ

ХЛѢБЪ, -А m. chléb

ХРИСТЪ, -А m. Kristus

ХОДАТАИТИ (ХОДАТАЖ,

ХРОМЪ, -ЪІИ adj. chromý

ХОДАТАИШИ) ipf.

ХРЪСТЪ viz ХРИСТЪ

býti přímluvcem,

ХОУДЪ, -ЪІИ adj. špatný,

příznivcem, prostředníkem

hubený

ХОДАТАЮЩО БЛАЖЕ - ХЪІЗИНА, -ЪІ f. chýše

НОУМОУ КЛИМЕНТОУ

/Kyj.1./ /dativ absolutní/

za prostřednictví

blahoslaveného Klimenta

Ц

ЦѢЛЪ, -ЪІИ adj. celý, nedot-

čený, zdravý

ЦѢСАРЬ, -РНА m. císař, král ЧОУДО, -ЕСЕ n. zázrak, div
ЦѢСАРЬ, -РНА, РК adj. poss. ЧЬСТИТИ (ЧЬШТЖ, ЧЬСТИ-

králův, královský, císařův

ШИ) ipf. ctíti, uctívati,

ЦѢСАРЬСТВИК, -ИНА n.

světiti /o svátku/

císařství, království

ЧЬСТЬ, -И f. čest,

ctnost, svátek

Ч

ЧЬСТЬНЗ, -ЗИИ adj.

ctný, ctěný

ЧАСЗ, -А m. čas, hodina

ЧЬТО pron. interr. co;

ЧИНЗ, -ОУ m. hodnost,

adv. jak

obřad, bohoslužba

ЧАДО, -А n. dítě

ЧИСЛО, -А n.

ЧАСТЬ, -И f. část, díl,

číslo, počet

podíl

ЧИСТЗ, -ЗИИ adj. čistý

ЧЛОВѢКЗ, -А m. člověk

Ш

ЧЛОВѢЧЬ, -ИИ adj. lidský

ЧЛОВѢЧЬСКЗ, -ЗИИ adj. ШТОУЖДЬ, -ИИ adj. cizí

lidský

ШЬДЗ, ШЬЛЗ viz ИТИ

ЧРѢВО, -А n. útroba,

břicho

Ю

ЧРѢСЛА, -З n. pl.

bedra, boky

ЮЖЕ adv. už, již;

viz též

ОУЖЕ

ЮНЬЦЬ, м. býček,
mladý vůl

Ѓ

ЃВИТИ (ЃВЛЖ, ЃВИШИ)

ipf., pf. jeviti, zjeviti

ЃВИТИ СА jeviti se,

zjeviti se

ЃВѢ adv. zjevně, veřejně,

najevo;

ЃВѢ ТВО-

ЃИТИ činiti zjevným,

uváděti ve známost,

prozraditi

ЃДЬ, -И f. jídlo, pokrm

ЃЗВА, -Ъ f. rána, znamení

rány, jizva

ЃКО interj. hle, aj;

jako, jak; adv. asi.

Jako spojka podřadná:

protože, poněvadž, neboť,

ježto /kauzální/; jak,

jakž, když, jakmile /časová/;

jakže /výsledná/; že /dekla-
rativní/.

S infinitivem: aby /účelově/,

takže /výsledkově/.

ЃКО ДА aby

ЃКОЖЕ conj. jako, jakž,

jak, jakož

ЃКОЖЕ dat. cum inf. tak že

ЃСТИ (ЃМЬ, ЃСИ) ipf.

jísti

Є

ЄГДА conj. když, kdykoli,

až; rel. kdy

ЄДИНЪ, -А, -О num. jeden,

některý

ЄДИНЪ НА ДЕСАТЕ

jedenáct

ЄДИНЪ - ДРОУГЪИ

(ЄДИНЪ) jeden-druhý

НИ КДИНЗ ЖЕ žádný
КДЬНАЧЕ adv. přece, ještě
КДЬНОГЛАСИК, -ИНА n.
jednohlasnost, jednomysl-
nost

КЛѢ adv. sotva
КЛѢ ЖИВЗ sotva živý,
polomrtvý

ЕРИХА, ЕРИХОНЗ viz
ЕРИХА, ЕРИХОНЗ
Jericho

ВЗ ЕРИХЖ do Jericha

КШТЕ adv. ještě

НАТИ (ИМЖ, ИМЕШИ) pf.

jmouti, pojmti

ВѢРЖ НАТИ uvěřiti

НАТИ СА ЗА ЧЬТО

chopiti se něčeho

НА

НАЗЫКЗ, -А m. jazyk,
národ, lid

НАЗЫЦИ pohané

ВЗ СВОИ НАЗЫКЗ

/žk/ svým vlastním jazykem,

nebo též: pro svůj národ, lid

Seznam zkratek

accus. - accusativus, 4. pád
act. - activum, rod činný
adj. - adjektivum, přídavné jméno
adv. - adverbium, příslovce
akus. - akusativ, 4. pád
aor. - aorist
Ass., Assem. - kodex Assemanův
caus. - causalis, kauzální
csl. - církevněslovanský
cod. - codex, kodex
cond. - conditionalis, kondicionál
conj. - coniunctio, spojka
čes. - česky, český
dat. - dativus, 3. pád
dem. - demonstrativus, demonstrativní, ukazovací
du. - dualis, duál, číslo dvojné
Euch. Sin. - Euchologium Sinaiticum, Sinajské euchologium
ev., evang. - evangelium, evangelijské
f. - femininum, ženský rod
fol. - folium, list
gen. - genitivus, 2. pád
hebr. - hebrejsky
hlah. - hlaholice, hlaholsky
imper. - imperativus, rozkazovací způsob
imperf. - imperfectum
impers. - impersonale, neosobní /sloveso/

indecl. - indeclinabilis, nesklonný
indef. - indefinitivus, neurčitý
instr. - instrumentalis, 7. pád
interj. - interiectio, citoslovce
interr. - interrogativus, tázací
ipf. - imperfectivum, nedokonavý vid
iter. - iterativum, sloveso opakovací
J - Jan
kap. - kapitola
kod. - kodex
komp. - komparativ
Kyj.1. - Kyjevské listy
l. - list
lat. - latinsky
leg. - legenda
Lk, Luk - Lukáš
loc., lok. - localis, lokál, 6. pád
m. - masculinum, mužský rod
n. - neutrum, střední rod
násl. - následující
neskl. - nesklonný
nom. - nominativ, 1. pád
num. - numerale, číslovka
orig. - originál, originální
part. - particula, částice
partic. - participium, příděstí
pass. - passivum, trpný rod
perf. - perfectum
pf. - perfectivum, dokonavý vid

pl., plur. - pluralis, množné číslo
pod. - podobně
poss. - possessivum, přivlastňovací
pozn. - poznámka
praep. - praepositio, předložka
praes. - praesens, přítomný čas
praet. - praeteritum, minulý čas
pron. - pronomen, zájmeno
psalt. Sin. - Psalterium Sinaiticum, Žaltář Sinajský
pt. - participium, příděstí
rel. - relativus, vztažný
rkp. - rukopis
ř. - řádek
ř. - řecky
Sav. - Savvina kniha
sg. - singularis, jednotné číslo
slov. - slovanský
spoj. - spojení
srov. - srovnaj
stč. - staročeský
stol. - století
str. - stránka
stsl. - staroslověnsky
Supr. - kodex Supraslský
sv. - svazek
tj. - to jest
tzv. - tak zvaný
temp. - tempus, čas; temporalis, časový
v. - verš
v. - viz

var. - varianta

vyd. - vydání

Zogr. - kodex Zografský

ž. - žalm

žalt. - žaltář

TABULKA PÍSMĚ HLAHOLSKÉHO A CYRILSKÉHO

Hlaholské	Číselná platnost	Cyrilské	Číselná platnost	Latinský přepis	Slovanský název	Pořadí
ⴐ	1	А	1	a	azz	1
ⴑ	2	Б	—	b	buky	2
ⴒ	3	В	2	v	vědě	3
ⴓ	4	Г	3	g	glagoli	4
ⴔ	5	Д	4	d	dobro	5
ⴕ	6	Е	5	e	jestz	6
ⴖ	7	Ж	—	ž	živěte	7
ⴗ	8	З, з	6	dz	dzělo	8
ⴘ	9	З, з	7	z	zemlja	9
ⴙ ⴚ	10	(Л), л, ѿ	10	i	iže	10
ⴛ	20	И	8	i	—	11
ⴜ	30	—	—	g'	v cyr. tohoto písmene není, v transkripci textů hlah. = ѣ (děrv)	12
ⴝ	40	К	20	k	kako	13
ⴞ, ⴟ	50	Л	30	l	ljudbje	14
ⴠ	60	М	40	m	myslite	15
ⴡ	70	Н	50	n	našb	16
ⴢ	80	О	70	o	onz	17
ⴣ	90	П	80	p	pokojb	18
ⴤ	100	Р	100	r	rъci	19
ⴥ	200	С	200	s	slovo	20
⴦	300	Т	300	t	tvръdo	21
ⴧ	400	У, у	400	u	ukz	22

Hlaholské	Číselná platnost	Cyrilské	Číselná platnost	Latinský přepis	Slovanský název	Pořad
Ɱ Ɱ	500	ϕ Ɱ	500	f	frztz , fertz	23
Ɐ	(500)	Ɐ Ɱ	9	řec. ϑ	tr —	24
Ɒ	600	χ	600	ch	chěrz	25
ⱱ	700	ω	800	řec. ω	otz <i>mlga</i>	26
Ⱳ	800	(ψ	—	št	šta	27
ⱳ	900	Ϙ	900	c	ci	28
ⱴ	1000	ϙ	90	č	črbvb	29
Ⱶ	—	ⱱ	—	š	ša	30
ⱶ	—	z	—	z, ^{tvrdé} jer	jer <i>z</i>	31
ⱷ, ⱸ, ⱹ	—	zh, (zl), zl	—	y	jery	32
ⱺ	—	b	—	b ^{měkké} jer	jeř <i>b</i>	33
ⱻ	(800)?	Ɀ	—	ě	jatb <i>ě</i>	34
ⱼ	—	ю	—	ju	—	35
—	—	ja	—	ja	—	36
—	—	je	—	je	—	37
ⱽ	—	Ɀ, Ɀ, Ɀ	900	e	ešz <i>A ou</i>	38
Ȿ	—	Ɀ	—	o	ošz <i>o ou</i>	39
Ɀ	—	ja	—	je	jěsz	40
Ȿ	—	ja	—	jo	jěsz	41
—	—	z	60	řec. ξ (ks)	—	42
—	—	ψ	700	řec. ψ (ps)	—	43
Ɀ	(400)	γ (γ)	400	{ řec. υ (čti: y)	yžica	44

V transkripci textů hlaholských píše se Š za hlah. Ɀ, Ž za Ɀ, L za Ɀ
I za Ɀ, Oy za Ɀ, A za Ɀ, ja za Ɀ.

A/	<u>Texty ve znění normalizovaném</u>	3
	1. Evangelium Lukášovo XIV, 16-24	3
	2. Život Konstantinův XIV /úryvek/	4
B/	<u>Texty ve znění nenormalizovaném</u>	5
	a/ <u>Texty hlaholské v cyrilské transkripci</u> ...	5
	3. Z kodexu Zografského, Lukáš X, 30-35	5
	4. Z kodexu Zografského, Lukáš XV, 11-32	6
	5. Z kodexu Zografského, Matouš VII, 24-27	8
	/s variantami/	8
	6. Z kodexu Zografského, Lukáš XV, 3-7	
	/s variantami/	9
	7. Z kodexu Mariánského, Marek VI, 17-29	10
	8. Z kodexu Mariánského, Lukáš XII, 16-20	
	/s variantami/	12
	9. Z kodexu Assemanova, Lukáš VIII, 5-8	13
	10. Z kodexu Assemanova, Lukáš X, 30-35	
	/s variantami/	13
	11. Z žaltáře Sinajského, ž.21, 13-18	14
	12. Z žaltáře Sinajského, ž.106, 19-24	15
	13. Z Euchologia Sinajského, 19 ^a 22-19 ^b 13	16
	14. Z rukopisu Clozova I ^a 25-38	16
	15. Z rukopisu Clozova 4 ^b 38-5 ^a 9	17
	16. Z Kyjevských listů 1 ^v , 2 ^r	18
	b/ <u>Texty cyrilské</u>	21
	17. Ze Saviny knihy, Lukáš XV, 11-32	21
	18. Ze Saviny knihy, Lukáš VIII, 13-15, XII, 21,	
	VII, 1-4 /s variantami/	23
	19. Z kodexu Supraslského, 119.26-121.5	25

	Str.
20. Z kodexu Supraslského 68.22-69.24	27
21. Z kodexu Supraslského 43.12-45.1	28
22. Z kodexu Supraslského 326.4-17	32
23. Z evangeliáře Ostromirova, Jan II, 1-11	32
24. Z evangeliáře Ostromirova, Matouš XXVI, 69-74	33
25. Z evangeliáře Ostromirova, Lukáš XV, 16-23 ..	34
26. Z evangeliáře Ostromirova, Jan I, 1-7	35
/s variantami/	
 C/ <u>Ukázka rozboru textu</u>	
27. Z kodexu Zografského, Marek I, 6-8	36
<u>Slovníček rukopisných zkratek</u>	42
<u>Staroslověnsko-český slovníček</u>	44
<u>Seznam zkratek</u>	87
<u>Tabulka písma hlaholského a cyrilského</u>	91

